

103. Maanantaina 9 päivänä joulukuuta 1991

kello 14.45

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi tasausverolain muuttamisesta 3371

Hallituksen esitys n:o 70
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

2) Ehdotukset laeiksi eduskunnan palkkavaluuskunnan tehtävien siirtymisestä eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle aiheutuvista muutoksista eräisiin lakeihin .. 3372

Hallituksen esitys n:o 184
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50

3) Ehdotus laiksi eräiden väliaikaisesti maahan tuotujen ajoneuvojen tullittomuudesta „

Hallituksen esitys n:o 195
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 203 valtion tulo- ja menoarvion väliaikaisesta järjestämisestä „

5) Hallituksen esitys n:o 199 vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi „

6) Hallituksen esitys n:o 206 laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1992 ja 1993 koskevilla työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa 3392

S.

7) Hallituksen esitys n:o 210 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 115 §:n muuttamisesta ja 167 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta 3392

8) Hallituksen esitys n:o 207 laiksi maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta „

9) Hallituksen esitys n:o 208 laiksi maatalouden investointivarauslain muuttamisesta „

10) Hallituksen esitys n:o 205 laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 14 ja 46 §:n muuttamisesta „

11) Hallituksen esitys n:o 204 laiksi liikevaihtoverolain 47 §:n muuttamisesta . „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä ed. Norrback.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu ed. Halonen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi tasausverolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 70
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 10 §, lakiehdotuksen liitteenä oleva verotaulukko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laeiksi eduskunnan palkkavaltuuskunnan tehtävien siirtymisestä eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle aiheutuvista muutoksista eräisiin lakeihin

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 184
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä neljännen lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi eräiden väliaikaisesti maahan tuotujen ajoneuvojen tullittomuudesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 195
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys n:o 203 valtion tulo- ja menoarvion väliaikaisesta järjestämisestä

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys n:o 199 vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Sosiaali- ja terveysministeri **Kuuskooski:** Arvoisa puhemies! Voimmeko me rakentaa hyvinvointiyhteiskuntaamme syömällä lastemme eväitä? Me kaikki tiedämme, että velanotto on tulevaisuuteen siirrettyä verotusta. Kun lisäämme velanottoa suruttomasti, lykkäämme samalla omat laskumme tulevan polven maksettavaksi.

Valtionvelka oli vuonna 1989 10,7 prosenttia kansantuotteesta. Sen arvioidaan nousevan ensi vuonna 23 prosenttiin. Huolestuttavinta on velkaantumisen nopea kasvu, kaksinkertaistuminen kahdessa vuodessa. Uutta velkaa otetaan hälyttävää vauhtia, miljardi markkaa viikossa. Tätä vauhtia lainanhoidokustannukset ja lainaehdot nousevat sietämättömiksi.

80-luvun virheiden seurauksena maallemme on kertynyt parinsadan miljardin markan ulkomainen velkataakka. Velkamäärä on niin suuri, että se varjostaa koko tämän vuosikymmenen alkupuolen talouskehitystämme.

Tämä hallitus ei aikonut lähteä veronkorotusten tielle. Sille se kuitenkin joutui, osin siitä

syystä, että eduskunta on ottanut kylmäkiskoisesti vastaan hallituksen säästöesitykset, ja osin, koska hallituksen kustannuksia ja hintoja leikkaava linja ei saanut työmarkkinoilla riittävästi ymmärtämystä. (Ed. Rinne: Nyt on Viinaseen paperit esillä!).

Valtion lainanhoitotarpeiksi arvioitiin budjetia tehtäessä 31,5 miljardia markkaa. Niin sanottujen säästölakien laskettiin tuolloin säästävän valtion menoja noin 9 miljardia markkaa. Syksyn aikana lainanottotarve, vielä nyt esiteltävien sosiaaliturvamaksukorotusten jälkeenkin on lisääntynyt 5 miljardilla markalla. Mikäli ehdotettu säästölait, joita on jäljellä noin 5 miljardin markan edestä, eivät toteudu, lainan tarve kasvaa tästäkin.

Miten tällaiseen taloustilanteeseen on tultu? Tämä on mielestäni välttämätön kysymys. Jotkut tosin sanovat, että on turha kaivella menneitä. Mielestäni menneistä vuosista on mahdollista oppia paljonkin, jos meillä on rohkeutta lukea kova läksy. Tämä tietysti edellyttää, että kaikista talouden lohkoista voidaan ja uskaltaaan käydä avointa keskustelua. Vielä vuosi sitten tässä salissa ei haluttu uskoa, että kansantaloutemme ja valtiontaloutemme olivat jo silloin vakavasti sairaana. (Ed. Gustafsson: Kepu esitti lisää 8 miljardia!) Nyt oireista lieenee laaja yhteisymmärrys. Kiistat koskevat lähinnä syitä ja hoitokeinoja.

Suomen taloudellinen menestys oli 70-luvulla joskeinkin hyvä. Samaa väitetään usein 80-luvun taloudellisesta kehityksestä. Yhtä painokkaasti voidaan kuitenkin arvioida, että viime vuosikymmenen talouspolitiikka perustui virhearvioihin taloutemme todellisesta tilasta. Taloutemme rakenteelliset heikkoudet peittyivät poikkeuksellisen suotuisten ulkoisten tekijöiden alle.

Palkansaajien reaaliensiot nousivat 80-luvulla 26 prosenttia ja nimellisansiot 142 prosenttia. (Ed. Skinnari: Paljonko maatalous?) Samaan aikaan teollisuuden työkustannukset tuoteyksikköä kohti laskettuna kallistuivat 57 prosenttia. Miten voidaan sanoa, että tällainen inflaatiota ruokkiva nimellisansioden nousu ja työkustannusten yli kaksinkertainen nousu reaali-palkkoihin nähden olisi hyvää talouspolitiikkaa? (Ed. Vähäkangas: Mitenkä maataloudessa?) 80-lukua arvioitaessa onkin ehdottomasti otettava huomioon se raskas lasku, joka virheellisen toiminnan seurauksena lankeaa maksettavaksi tällä vuosikymmenellä. (Ed. Skinnari: Ahti Pekkalan aikaa!) Suomen talouden perusongelma on, että

olemme nostaneet elintasoamme paljon nopeammin kuin todellista tuotantokykyämme. Kulu on kurottava umpeen.

On kuitenkin suuri vaara, että palkansaajien 80-luvulla saama reaaliensioden nousu joudutaan leikkaamaan valtaosin pois tämän vuosikymmenen aikana. Vahvimmat palkansaajajärjestöt eivät näin suuriin leikkauksiin suostune. Tämä nähtiin devalvaatioratkaisun yhteydessä, jolloin vahvat ammattiliitot liittoutuivat vahvojen rahapiirien kanssa. Pelkäänkin, että leikkausten kohteeksi joutuvat vähävoimaisimmat ja vähävaraisimmat: työttömät, pienituloiset eläkeläiset, velkaantuneet, vammaiset, konkurssiin ajautuvat yrittäjät, niukkenevan toimeentulon varassa elävät lapsiperheet ja itsensä turhaan kouluttaneet nuoret. (Ed. Rinne: Mitä ministeri itse esitti?)

On surullista myöntää — erityisen surullista se on pienituloisten työttömien ja sosiaaliturvan varassa elävien ihmisten kannalta — että me kerta toisensa jälkeen yritämme korjata liian korkealle nousseen kustannustasomme devalvaatiolla käynnistämällä uutta inflaatiota. Näin tehtiin 70-luvun puolivälin jälkeen, 80-luvun alkupuolella ja nyt taas. Devalvaation avulla yritetään lykätä talouden välttämätöntä uusiutumista ja sopeutumista tulevien sukupolvien kannettavaksi.

Idänkaupan romahduksen takia 80-luvun alun devalvaatio ei enää toiminutkaan, vaan taloutemme taantui kilpailijoihin verrattuna. (Ed. Seppänen: Ei taantunut!) 80-luvun puolivälin jälkeen tapahtui toisiaan ruokkivia virheitä. Suomen Pankki vapautti rahamarkkinat, mutta ei antanutkaan käyttöohjetta runsaalle rahalle. Nyt tiedämme, että sitä olisivat tarvinneet yhtä hyvin pankit, yritykset, kunnat kuin tavalliset kansalaisetkin. Niitä laskuja nyt maksellaan. Lisäksi 80-luvun lopulla lähdettiin keventämään verotusta, vähennettiin työaikaa sekä tehtiin ajoitukseltaan ja kohteiltaan suuria virheinvestointeja lähes kaikilla tuotannon aloilla, ei vähiten metsäteollisuudessa. (Ed. Rinne: Kyllä Viinaseen on sittenkin paljon parempi valtiovarainministeri!)

Kaikesta tästä oli seurauksena raju ulkomaankaupan alijäämä, säästämistä luovuttiin, alkoi makean elämän, keinottelun ja kasinopelin ihannoiti. (Ed. Vähänäkki: Kuka on kirjoittanut?) Valtiontaloutta hoidettiin samaan aikaan löysäätisesti. Mikä sitten olisi ollut oikeaa talouspolitiikkaa 80-luvun puolivälin jälkeen? (Ed. Seppänen: Nyt kuullaan!) Näin jälkikäteen

on helppo sanoa, että olisi tarvittu määrätietoista kireää budjettipolitiikkaa ja julkisten menojen kasvun hillintää. (Ed. Seppänen: Missä oli ministeri silloin?) — Oppositiossa. — Verotuksen rakennetta olisi tullut uudistaa ilman verokevennyksiä. Valtiolle olisi useita eri kanavia pitkin pitänyt kerätä useiden kymmenien miljardien markkojen ylijäämä suhdannevaraukseksi ja rakennemuutokseen liittyvän kokeilu-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukemiseksi. Nämä varat olisivat nyt 90-luvulle tultaessa olleet todella tarpeen. Niillä olisi voitu turvata vakaan markan politiikka.

Nyt kun lähdemme tästä eteenpäin, talouspoliittisina lähtökohtina on palautettava mieleen keskeiset asiat. Viennin arvon on ylitettävä tuonin arvo, jotta voisimme maksaa jo nyt kertyneet korkokustannukset. Julkisen talouden menot tulee pystyä kattamaan verotuksella tai siihen rinnastettavilla tulolähteillä, ei lainanotolla. Samalla on julkisen talouden tuottavuutta parannettava. Muu kulutus ja tuotanto on pystyttävä rahoittamaan hinnoilla ja maksuilla, ei tukiaisilla. Perusturvaa on tinkimättä kehitettävä ja siihen liittyvästä keskeisestä asiasta, ravinnosta, on päätettävä erikseen osana perusturvaratkaisua.

Toimintamahdollisuutemme ovat lähitulevaisuudessa kovin rajalliset. Velkojat sanelevat meille reunaehdoja, emme me itse. Jokaista suomalaista kohti on velkaa otettu 40 000 markkaa, ja tämän velan määrä kasvaa yhä. Nelihenkisellä perheellä on siis hetken kuluttua noin 200 000 markkaa ylimääräistä velkaa omien velkojensa lisäksi. Tämä on joskus maksettava takaisin. Kansalaiset maksavat sen veroina ja maksuina sekä kulutuksen laskemisena. Erityisen vaikeaa, jopa katkeraa tässä on se, että pääasiassa sellaiset kansalaispiirit joutuvat velan maksamaan, joilla ei ollut osaa eikä arpaa velkojen ottamisessa. Joka tapauksessa meidän tulisi nyt pystyä estämään eri kansalaispiirien katkeroituminen ja jakautuminen eri leireihin. Oikeastaan meiltä vaaditaan vieläkin enemmän. On pystyttävä torjumaan toivottomuus ja näköalattomuus. Tästä ei selvitä, ellei myös eduskuntaan saada nykyistä parempaa yhteistyötä ja yhteisvastuuta. (Ed. Rinne: Ei löydy köyhän kurittajia riittävästi!)

Velat voidaan maksaa vain lisäämällä suomalaista työtä erityisesti siten, että työ edistää vientiä. Suomalaisen vientiteollisuuden itsensä tulee ottaa vastuulleen kilpailukykynsä vahvistaminen niin, ettei enää jouduta devalvaation

tielle. Samaan aikaan on elinkeinoelämän tehokkuutta ja tuottavuutta pystyttävä nostamaan.

Talouden nopea lasku kasvattaa valtion menoja. Työttömyyden kasvu lisäsi tänä vuonna pelkästään sosiaali- ja terveystieteiden hallinnon menoja 4 miljardia markkaa. (Ed. Rinne: Lisää työttömyyttä, niin lisää tarvitaan rahaa!) Ensi vuonna tietysti työttömyysturvamenot ovat huomattavasti paljon suuremmat kuin vielä tänä vuonna. Kun muut keinot on käytetty, joudutaan kansalta keräämään työttömäksi joutuneiden toimeentulon turvaamiseksi nyt esiteltävä työllistämismaksu tai työllistämisvero. (Ed. Vähänäkki: Raippaverot!) Keskusta piti oikeudenmukaisempaan vaihtoehtona lisäverojen keräämistä tuloverotuksen asteikkoja muuttamalla, jolloin hyvätuloiset olisivat maksaneet suhteellisesti enemmän kuin pienituloiset. Tähän kokoomus ei valitettavasti suostunut. (Ed. Seppänen: Kuka siellä hallituksessa on enemmistö?)

Hallitus päätyi kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen korottamiseen. Ratkaisu sisältää kuitenkin sairausvakuutusmaksun selvän porrastamisen niin, että yli 80 000 äyrin tuloista maksu peritään korotettuna 1,5 pennillä äyryltä. Lisäksi kunnallisverotuksessa säilyy erillinen vähennys, joka merkitsee 200 miljoonan markan kevennystä pienituloisten verotukseen. Hallitus on iltakoulussaan myös päättänyt, että toukuun loppuun mennessä selvitetään niin devalvaation, tuloratkaisun kuin valtion budjettiratkaisujen tulojakovaikutukset.

Arvoisa puhemies! Meidän on edelleen jatkettava sisäistä devalvaatiota. Tätä tarvetta ei poistanut valitettava ja epäviisas ulkoinen devalvaatio. Kansantaloudessamme näyttää olevan sovitamaton ristiriita julkisen sektorin menojen ja veroasteen välillä. Ongelmaa ei voida ratkaista yhtäkkiä keskellä lamaa. Siihen on kuitenkin löydettävä pitkäjänteinen ratkaisu. Erityisen tärkeää se on kattavan sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta.

Eduskunnan eteen tulee jatkossakin lukuisia vaikeita taloutemme tervehdyttämistoimia. Olisi kovin toivottavaa, että talouspoliittiset ratkaisut voidaan tulevaisuudessa valmistella mahdollisimman laajapohjaisesti.

Ed. I i v a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä ministeri Kuuskosken suruun talouspolitiikan tempoilevuudesta ja siitä, että me ajautuimme hallitsemattomaan

pakkodevalvaatioon. Mutta on myös muistettava, että hallitus vastaa talouspolitiikasta, ja vastuullisuutta ei ministeri Kuuskosken puheenvuorossa ollut.

Moitteet ay-liikkeelle ovat mielestäni myös aiheettomia. Kun hallitus on ollut niin epäluotettava sopimuskumppani, on suorastaan ihme, että on päädytty maltilliseen tuloratkaisuun. Se olisi arvostuksen eikä rankaisun paikka.

Ministeri Kuuskoski on aivan oikeassa siinä, että vähävoimaisemmat joutuvat maksamaan hänen nyt esittelemänsä esityksen. 2 prosentin raippavero leikkaa todellakin pieni- ja keskituloisten, lapsiperheiden ja työttömien kulumahdollisuuksia. Se kohdistuu myös hyvin raskaana pieniin ja keskisuuriin kotimarkkinayrityksiin, jotka kärsivät jo valtavia tappioita devalvaatiosta. Raippavero ei ole valitettavasti työllisyysvero. Se on vero, joka lisää työttömyyttä ja kurjuutta tässä maassa.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En voi olla kiinnittämättä huomiota siihen, miten hallituksen edustaja tulee eduskuntaan ja arvostelee hallituksen toisten jäsenten, tässä tapauksessa ulkoministeri Väyrysen, mielipiteitä. Tämähän oli selvä keskustan sisäinen välienselvittely. Mielestäni presidenttipeliä ei tällä tavalla pitäisi tuoda eduskuntaan, vaan hallituksen pitäisi omassa piirissään päättää, mitä mieltä se on keskeisistä talouspoliittisista linjanvedoista, joista ministeri Kuuskoski näyttää olevan ihan eri linjoilla kuin ulkoministeri Väyrynen.

Mitä tulee ministerin omaan linjaan, niin hämmästelen, että hän hyväksyy ikään kuin olkapäitään kohauttamalla sen, että luovutaan suurituloisten veroalen peruuttamisesta muka sillä perusteella, että kokoomus ei siihen suostu. Mikä osapuoli se kokoomus täällä on? Jos keskustasta suostuu ja ymmärtääkseni demarit suostuvat ja me suostumme ja ehkä SMP:kin suostuu — vihreistä en ole varma — suurituloisten verohelpotusten peruuttamiseen, niin pieni vähemmistökö täällä pystyy estämään tällaisen oikeudenmukaisen uudistuksen, verojen perimisen progressiivisen tuloverotuksen kautta suurituloisilta sen sijaan, että nyt tulee tällainen vero, jota ministeri näyttää kannattavan, myös pienituloisille kansalaisille? Minusta tätä veroa täytyisi vastustaa sosiaalisin perustein ja panna kokoomus sillä tavalla vähemmistöön kuin se mielipiteineen tässä tilanteessa Suomessa taitaa olla.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kuuskoski tarkastelee talouspolitiikan menneisyyttä ikään kuin ulkopuolisena tarkkailijana ja ikään kuin hän ei olisi ollut osallisena politiikassa. Tulevaisuuttakin hän arvioi taas väärästä talouspoliittisesta analyysistä lähtien.

Ministeri Kuuskoski moitti taannoin tapahtuneita verokevennyksiä. Muistutan vain siitä, että kun keskusta oli silloin oppositiossa, niin hänen ministerikollegansa ministeri Pekkarinen ja pääministeri Aho silloisina verojaoston jäseninä moittivat sinipunahallitusta siitä, että se ei riittävästi keventänyt veroja. (Ed. S.-L. Anttila: Pienituloisilta!) Samoin ministeri Kuuskoski unohtaa, että devalvaatiosta päätti hallitus ja viimeiseen saakka devalvaatiosta päätettäessä hallitus ajoi toteutunutta suurempaa devalvaatioprosenttia. Pääministerin suulla on vakuutettu, että hallitus on ollut yksimielinen kaikissa talouspoliittisissa linjauksissaan.

Mitä tulevaisuuteen tulee, niin talouspoliittinen analyysi, johon hallitus työskentelynsä perustaa, on täydellisen väärä. Ministeri Kuuskoski, ei ole oikein tässä tilanteessa näin syvän talouslaman aikana edelleen kiristää veroja. Se ei lisää työllisyyttä. Se kaventaa ihmisten kulutuskysyntää ja vaikeuttaa kotimarkkinateollisuuden asemaa. Se tulee viemään Suomen ennennäkemättömän syvään lamaan, jonka rinnalla 30-luvun lama on pientä. Lama on itse aiheutettua ja väärän valinnan seuraus. Hallituksen olisi tullut jo aikoja sitten nähdä, että ei edes uusliberalistiselle opille, jossa inflaatio ja työllisyys asetetaan vastakkain, ole Suomen oloissa ollut mitään katetta, koska meillä on samanaikaisesti ennenkin ollut korkea inflaatio ja korkea työttömyys. Hallitus nykyisillä toimillaan tulee syventämään talouslamaa ja ajamaan korkeaa inflaatiota ja korkeaa työttömyyttä.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kuuskoski syytti edellistä hallitusta verouudistuksesta ja sanoi, että tuloverot kevenivät liian paljon. Hän myös syytti kokoomusta siitä, että kokoomus ei suostunut sellaisiin veronkorotuksiin, joita keskustapuolue tässä yhteydessä vaati. Tämän johdosta on syytä esittää pari kommenttia:

On totta, että kokoomus oli sitä mieltä, että meillä on jo kohtuuttoman korkea tulojen verotuksen taso ja että veronkorotuksiin ei pitäisi ensisijaisena keinona turvautua. Haluan erityisesti korostaa, että Suomen tuloveroprosentit

ovat tällä hetkellä kansainvälisesti katsottuna jo huippukorkeat. Tilanne tässä suhteessa Suomessa menee nurinkuriseen suuntaan, sillä Ruotsissa on ylin tuloveroprosentti kyetty alentamaan 50:een, Norjassa alle 50:n. Keskituloinen Ruotsissa maksaa noin 30 prosenttia lisätuloistaan veroa. Jos prosentit Suomessa nousevat, niin tilanne on mielestäni huonon suuntainen ehdotomasti.

Olen myös ed. Hämäläisen kanssa samaa mieltä, että jos halutaan taloudellista aktiviteettia, niin yrittämistä ja työntekoa suosimalla eli tuloverotusta keventämällä päästään tässä suhteessa toki parhaimpaan tulokseen.

Kun täällä myös väitettiin, että ratkaisu olisi jollakin tavalla sosiaalisesti epäoikeudenmukainen, niin haluan todeta, että suurituloiset maksavat markoissa huomattavasti enemmän tämän veron johdosta kuin pienituloiset. Tänä olen viimeksi nähnyt mm. SAK:n ja muiden työmarkkinajärjestöjen hyväksymiä laskelmia, jotka osoittavat, että myös suhteellisesti prosenteissa laskettuna suurituloiset maksavat tämän jälkeen enemmän veroja kuin pienituloiset. Tässä suhteessa mielestäni se kuva, joka täällä pyritään antamaan, että pienituloiset tästä verosta kärsivät, on aivan väärä varsinkin, kun ottaa huomioon, että pienituloisille on varsin kattava vähennysjärjestelmä kunnallisverotuksessa, jota käytetään tämän veron pohjana. Tässä suhteessa, kun otetaan vielä tulonsiirrotkin huomioon, lopputulot kaiketi on se, että keskituloiset, yli 80 000 markkaa ansaitsevat henkilöt kaikkein raskaimman kuorman tästä verosta kantavat.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yhdyn ministeri Kuuskosken näkemykseen, että suurituloisten tulisi kantaa erityinen vastuu tässä tilanteessa. Toisaalta täytyy valittaa sitä, että SAK:lainen ammattiyhdistysliike, nimenomaan SAK:n vaatimuksesta, ei hyväksynyt tälle vuodelle työeläkemaksua. Sehän olisi ollut hyvin järkevä kustannusten leikkaus. Se olisi ollut työntekijöille myös vähennyskelpoinen verotuksessa ja olisi omalta osaltaan turvannut työntekijöiden eläketurvan pitkässä juoksussa. Nyt on ajaututtu sosiaaliturvamaksun korotukseen, joka on pienituloisten osalta huojennettu. Sen olisi kuitenkin toivonut olevan vielä enemmän porrastettu.

Mitä tulee valtionvelkaan, niin sehän ilman tätä maksua nousisi lähes 40 miljardiin markkaan. Täytyy muistaa, että velkahan on vain tulevaisuuteen siirrettyä veroa. Ei se ole mitään

muuta. Velanotossa meillä on nyt se ongelma, että maakiintiöt alkaa tulla täyteen, ja toisaalta tämä vaikuttaa myös korkotasoon haitallisesti. Kyllä älytön velkaantuminen on älytöntä. Sen takia on tähän maksuun meillä nyt ajaututtu ja yli 35 miljardin lainanotto tässä tilanteessa olisi aivan kohtuutonta.

Ed. Nikula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esko Ahon hallitus on tullut tiensä päähän eli siihen pisteeseen, joka itse asiassa aika monellekin selvisi pitkin kevättä ja syksyä. Ainoa tie, jonka hallitus löytää taloudellisesta tilanteesta eteenpäin, on veronkorotusten tie, eduskunnan kaikissa merkityksissä yksinkertaisen enemmistön päätettävä tie.

Se, miten hallitus ajopuuna joutui tähän tilanteeseen, on aika mielenkiintoinen yhteiskunnallinen oppitunti. Hallitus ei saanut yhteiskuntasopimusta aikaan minun käsitykseni mukaan siitä syystä, että se ei kyennyt arvioimaan suomalaista neuvottelumentaliiteettia eikä toimimaan yhteisen pöydän ääressä, vaan toimi erilaisten viestimien kautta lähetettävien käskyjen ja komentojen perusteella. On selvää, että se järjestelmä, joka meillä tulopolitiikassa vallitsee, ei tällaisella toiminnalla tuota sellaista talouspolitiikkaa, joka olisi vaihtoehtona veronkorotuksille.

Kansantaloudesta löytyy hyvin mielenkiintoisia asiantuntijoita. Muutama päivä sitten Helsingin yliopiston kansantaloustieteen professori ilmoitti, että Suomen valtion velkaantumistaso ei kansainvälisesti ottaen ole mitenkään erityisen korkea. (Välihuuto) — Asiantuntemusta löytyy tästäkin huoneesta. — Tällaisissa oloissa olisi vaihtoehtona ollut sellainen elvyttävän politiikan tie, joka ei vie vähätuloisilta verotuksen kautta ostovoimaa ja oman elämän rakentamisen edellytyksiä. Samoin olisi ollut mahdollisuus rakentaa uudenlaista veropolitiikkaa, joka perustuu kestävän kehityksen turvaamiseen.

Tavallaan on oikein, että hallitus nyt oman toimintansa johdosta joutuu kansalaisten edessä kantamaan vastuun veronkorotuksilla. Vahinko vain, että kansalaiset ne maksavat.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hämmästyttävää on, että ministeri Kuuskoski lausui verotuksen keventyneen viime hallituksen aikana. Vieressä istuu toinen ministeri, ministeri Pekkarinen, joka korokkeelta usein todisteli, että verotus ei keventynyt, vaan koveni. Se on nyt taas näinpäin, kun istutaan tällä tavalla.

Mitä tulee itse asiaan, niin maahan ajettiin oikeaan ratkaisuun pakolla eikä hallituksen toimesta, ajettiin devalvaatoratkaisuun, joka oli välttämätön ja sitä onneksi meillä seurasi maltillinen tuporatkaisu. Nyt hallitus kääntyy jälleen pois tieltä, änkeää kuin vihainen sonni pois raiteilta, vaikka se on juuri sinne tietyllä tavalla yhteiskunnan ja eduskunnan voimin ajettu. Hallitus lähtee vähentämään suomalaisten ihmisten ostovoimaa. Kun katselin eilen televisiota niin kuin monet muutkin, niin suomalaisten ostovoima on Välimeren köyhiä maita lukuunottamatta kaikkein alhaisin ja tällainen verotus, joka on ehdottomasti jakoverona epäoikeudenmukainen, vähentää edelleen suomalaisten ostovoimaa. Näin ollen kotimaista kulutusta ei saada nousuun ja me joudumme uudelleen samalle devalvaation tielle, jos hallitus aikoo tällä tavalla asian ratkaista.

Ed. Seppänen epäili, olemmeko me mahdollisesti mukana ylimpien tuloluokkien progression kiristämisessä. Meillä on aika tavalla kova laki-aloite tämän eduskunnan ajalta. Me olemme varmasti sen takana, että verotuksen, jos sitä joudutaan kiristämään, täytyy tapahtua progressiivisin perustein nimenomaan ylempiä luokkia kurittamalla.

Loppujen lopuksi parempi kuin tämä ratkaisu olisi sittenkin velan lisääminen, sillä velkaa me vielä saamme ulkomailta, ellei Viinanen ole valan systeemiä pilannut ulkomaisen lainanoton suunnalla.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihmettelen sitä, että hallituksen taholta ei tänä syksynä kertaakaan ole täsmällisesti kerrottu totuutta meidän ulkomaisesta velastamme. Syyskuun lopussa bruttovelkatulos oli 356,5 miljardia, josta ylivoimainen osa oli nimenomaan elinkeinoelämän velkaa. Tämä on se ongelma, jonka takia valtiolla ja kunnilla on nyt jopa kotimaisilla markkinoilla vaikeuksia rahanpuutteen takia saada luototuksia siinä määrin kuin pitäisi.

Ministerin esitys sai alkunsa työmarkkinaneuvottelujen siinä vaiheessa, kun kävi ilmi, että TEL-maksua ei ensi vuodeksi säädetä. TEL-maksuhan menee yksityisille vakuutuslaitoksille. Ihmettelen, mitä tekemistä tällä on tämän asian kanssa, koska tämä menee Kansaneläkelaitokseen eli siis julkishallinnolle. Kaiken lisäksi vielä totean, että kun meidän menotalouttamme on verrattu moniin muihin maihin, niin tämän hallituksen aikana TEL-maksutkin on katsottu jul-

kiksi menoiksi, vaikka ne menevät yksityisille vakuutuslaitoksille. Tilastointiakin on muutettu näyttämään joltakin toiselta, kuin mitä se käytännössä on.

Tämä hallitus ja yllättäen myös sosiaali- ja terveysministeri Kuuskoski, jota olen aikaisemmin oppinut kovasti arvostamaan, ovat erityisesti ottaneet palkansaajat — pienellä palkalla elävät henkilöt, ovat he naisia, miehiä, nuoria tai vanhoja — maalitauluksi, joka maksaa viulut, jotka elinkeinoelämä on hyvin pitkälle aiheuttanut. Näyttää siltä, että sosiaali- ja terveysministerillä ei ole pitkän ja lyhyen tähtäyksen näkemyksiä siitä, millä tavoin sosiaali- ja terveysturvaa pitäisi käytännössä hoitaa. Tänne tuodaan äkkiä kyhättyjä esityksiä, joista osa on vedetty pois, ja tuodaan uusia esityksiä. Tässä ei oikein ole otetta näiden asioiden hoitamisessa niin kuin pitäisi.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella on erittäin valikoiva suhtautuminen siihen, milloin tupo on hallitusta sitova ja milloin ei. Tupossa nimenomaan torjuttiin TEL-maksun asettaminen työntekijöille, ja sehän olisi vain pahentanut valtion budjetin vajauksia. Mutta kun se ei mennyt läpi, sillä perusteella hallitus onkin nyt esittänyt uutta raippaveroa, joka kohdistuu jo varsinkin pienituloisiin työntekijöihin, myöskin työttömiin, vaikka ministeriön edustaja yritti meille sanoa, että tässä nyt työssäkäyvät joutuvat avittamaan työllisyysveron muodossa työttömiä. Näinhän ei ole, vaan myöskin työttömät tätä maksavat.

Elikkä tässä kohdin hallitus on katsonut, että tuporatkaisu ei suinkaan hallitusta sido, ja se on tehnyt epäoikeudenmukaisen esityksen, ei suinkaan progressiivista veroesitystä. Ja miksi näin on tehty? Ministeri Kuuskoski sanoi, että kun kokoomus ei suostunut progressiiviseen veroon. Miksi ihmeessä nyt kokoomus on se, joka päättää, mitä mieltä eduskunta tulee olemaan näistä asioista? Ministeri Kuuskoski tietää varsin hyvin, että oppositiosta löytyy kannatusta esityksille, jotka merkitsevät progression kiristämistä verotuksessa. Ministeri Pekkarinen tietää tämän myöskin erittäin hyvin. On pään pensaaseen panemista keskustalta kaataa vain syy nyt kokoomuksen niskaan. Tehän voitte hakea tukea oppositiolta ja jättää hallituskumppaninne kokoomuksen oman onnensa nojaan, koska se ei ole valmis tukemaan pienituloisia.

Päinvastoin kuin ed. Skinnari totean, että ministeri Kuuskoski toi juuri työttömyysturvaa koskevan esityksen, joka olisi puolustanut pienituloisten työttömien asemaa paremmin kuin suurituloisten. Mutta ministeri Viinanen käveli hänen yllitsensä viime torstaina, ja ministeri Kuuskosken esitystä kuulemma ei enää ole olemassa. Kuinka on mahdollista, että tässäkin asiassa kokoomus määrää sen, mitä mieltä eduskunnan tulee olla? Tässä tulee jälleen hyvin konkreettisella tavalla esiin se, kuka tässä maassa päättää asiat, hallitus vai eduskunta.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nykyiseen vaikeaan tilanteeseen löytyy tietysti syytä raha- ja teollisuuspolitiikasta ym. Mutta kun ministeri, joka on sosiaali- ja terveysministeri, osoitti ongelmia julkisten menojen kasvusta, herää kysymys, tarkoitiko hän, että päivähoitopalvelut, sosiaalipalvelut tai laajemmin ottaen terveyspalvelut ovat menneet yli jossain asiassa viime vuosina tai että pientä työeläkettä saavien sosiaaliturvaa ja eläketurvaa on kohtuuttomasti parannettu. Ministeri kenties näitä kommentoi.

Samaan hänen linjaansa kuului se, että hän pelkää uutta inflaatiota, jos perusturvaa ja pientä eläketurvaa ja sosiaaliturvaa saavien ihmisten asemaa parannettaisiin. Tuntuu siltä, että inflaatiota pahentaa heidän asemansa nykyinenkin säilyttäminen, koska hallitus puuttuu niin rajusti näihin. Keskusta on itse liittoutunut rajusti rahapiirien kanssa ja yhdessä heidän kanssaan löytänyt maksajan nykyiseen tilanteeseen: ne ovat pienituloiset palkansaaajat ja sairaat.

Erittäin paljon tässä tupossa ja kostoverossa on tuomittavaa jatkoa ajatellen se, että kun palkansaaajajärjestöt ovat voineet tähän saakka luottaa noin vuoden verran ainakin hallitukseen, niin nyt siellä pohditaan, onko vuorokausi jo liian pitkä aika.

Tämä on muutoinkin vakava asia. Kuten ed. Aittoniemikin totesi, tämä lisävero ei sovi suhdannetilanteeseen, vaan se kaataa jo palvelualan yritysten työpaikkoja ja on kohtuuton ihmisiä kohtaan, joilla on hyvin pieni ostovoima muutenkin työttömyyden ja sosiaaliturvan heikentymisen takia ja erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen rajun korotuksen vuoksi ensi vuonna. On valitettavaa, että tämä hallitus ajaa kansaa kahtia ja ajaa vastakkainasettelua väestöryhmien kesken.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On varmasti kiistaton tosiasia, että valtion budjetin aukkoja olisi voitu paikata monella tavalla, lainanotolla ja toisenlaisella verotuksella. Mutta kun kuuntelee opposition puheenvuoroja, tietenkin jää ihmettelemään sitä, miten me olemme aikaisemmin tässä maassa selviytyneet. Ei meidän tarvitse kovin kauas taaksepäin mennä, kun sosiaaliturvamaksut työnantajalla olivat lähes kaksinkertaiset tämän päivän maksuihin verrattuna. Tänä vuonna tuli valtionverotuksessa melkoisia lievennyksiä. Marginaalivero laski 4 prosenttiyksiköllä, 2 prosenttiyksiköllä ja 3 prosenttiyksiköllä. Nyt me nostamme kunnallisverotuksessa tämän 2 prosenttiyksiköllä eli emme ole ihan vielä samalla tasolla, missä olimme vuosi sitten.

On jäänyt myöskin mainitsematta, että tähän liittyy uusi vähennys kunnallisverotuksessa, ja se lieventää aika lailla verotusta pienituloisten osalta. Laskin, että 40 000 äyriällä ostokykä leikataan 400 markalla vuodessa. Tietenkin 400 markkaa on paljon rahaa, en minä sitä kiellä, sellaiselle, jolla on 40 000. Mutta kun kuuntelee näitä puheenvuoroja, niin tulee kyllä semmoinen käsitys, että tämä olisi aivan kohtuuton.

Edelleen toteaisin, että eihän hallitus tähän hivin vuoksi ryhdy. Kyllä on aivan niin kuin ministeri Kuuskoski totesi: Me joudumme maksamaan, mitä me olemme syöneet silloin huiuman aikana, ja nyt on tullut maksun aika.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti en hyväksy hallituksen jättämää lakiesitystä. Olen ihan samaa mieltä kuin muukin oppositio siitä, että tässä vaiheessa ei ole syytä kiristää veroja, koska lama siitä vain syvenee. Sen sijaan kyllä hyväksyn ... (Eduskunnasta: Lisää lainaa!) — Lisää lainaa minun mielestäni tässä vaiheessa aivan hyvin voidaan ottaa, jos sitä vain saadaan. — Mutta mieluummin katsoisin, että me oppositiossa voisimme ottaa jo järjen käteen ja ryhtyä kannattamaan niitä muutamia hallituksen säästölakiesityksiä, jotka vielä tässä vaiheessa ovat eduskunnassa olemassa. Mutta sitähan demarit eivät tee. Minusta on aivan järkyttävää, kun mentiin vaaleihin ja kuuntelin esimerkiksi ed. Iivarin esitystä, että meidän pitäisi saada kaikille vielä yksi kesälomaviikko. Juuri on tullut tutkimus, joka osoittaa, että työn tuottavuus on Suomessa 40 prosenttia alhaisempi kuin muissa länsimaissa. Minä en kyllä pysty luottamaan SDP:n talous-

politiikkaan. Minusta se on päin seiniä, oli jo 80-luvun lopussa ja on edelleenkin.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vanha sanonta, että köyhällä ei ole turvaa missään, tuli jälleen todistetuksi. Kun nimenomaan heidän asioitaan hallitukseen on asetettu hoitamaan sosiaali- ja terveysministeri, niin hän täällä esiintyi kotikutoisena talousguru-na ja oli nimenomaan niitä kohtaan, joita hänen pitäisi suojella, verenhimoisempi kuin valtiovarainministeri Viinanen. Aika groteskilta tuntui, että ministeri Kuuskoski sanoi, että tulevien sukupolvien lasten suusta ei pidä ottaa varoja ottamalla lainaa. Sen sijaan hän on aivan valmis siihen, että tämän hetken lapsiperheiden asemaa kurjistetaan tällä raippaverolla, eli hän haluaa tämän hetken lapsien suusta ottaa sen, mitä ei tulevilta polvilta olisi suotavaa ottaa.

On aivan eriskummallista, että sosiaaliministeri, jonka todella pitäisi taistella huollettaviensa etujen puolesta, paasaa täällä ylimpänä tunkiola, ei kuitenkaan kukkona, valtiovarainministerin suulla. Sosiaaliministeri Kuuskosken aika tullaan todella muistamaan Suomessa aikana, jolloin raippoja saivat vanhukset, eläkeläiset, veteraanit ja lapsiperheet tämän raippaveron muodossa.

Myös olisi pitänyt niin kuin aikaisemmin, ei viitata kokoomukseen, vaan ymmärtää erota hallituksesta, jos ei suurtuloisten verohelpotuksia olisi peruutettu, mutta siihen ei riittänyt kynttä eikä selkärankaa ministeri Kuuskoskella.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppänen väitti ministeri Kuuskosken puheenvuoroa presidenttipeliksi. En ymmärrä tällaista ilmaisuvapauden kahlitsemista. Päinvastoin pidän myönteisenä, että ministeri Kuuskoski käsittelee suomalaisen hyvinvointivaltion ja perusturvan taloudellista perustaa nimenomaan eduskunnassa elikkä korkeimmalla parlamentaarisella foorumilla tässä tasavallassa. Ministeri Kuuskosken puheenvuoro oli selkeästi Esko Ahon hallituksen talouspoliittisen linjan mukainen puheenvuoro, joka korosti kurinalaista eurooppalaista talouspolitiikkaa. Pidin sitä erittäin myönteisenä, että ministeri Kuuskoski korosti, että nyt tapahtunut pakkodevalvaatio oli todellakin viimeinen devalvaatio, mitä tässä maassa toivottavasti suoritetaan.

Mitä tulee lainanottoon, haluan todeta ed. Nikulalle, että ei kannata uskoa television patologisiin demaritoimittajiin, jotka käyttävät vää-

riä vuosilukuja vertailukohteina, eikä myöskään erikoisasiantuntija Seppäseen eikä kaikkiin professoreihin. Kyllä koko kansantalouden velka on myös ratkaiseva tässä suhteessa, ja se on se, mikä pitää korkotasoa erittäin korkealla. Jos me haluamme jatkossakin korkeaa korkotasoa, niin sen kuin vain otamme velkaa loputtomasti ja maksaamme sitten minun ikäluokkani lapsilla ja lapsenlapsilla sen velan myöhemmin.

Luin itsenäisyyspäivän kunniaksi Mauno Koiviston kirjaa Väärää politiikkaa. Pitää sanoa, että Kuuskosken puheenvuoro edustaa samaa rationaalista ja viileän analyttistä lähestymistapaa kuin Koivistonkin puheenvuoro. Se on perussuomalaisen duunarin ja toimihenkilön näkökulmasta asiaa ja maailmaa tarkastelevaa ja erityisesti pienituloisten ihmisten näkökulmasta maailmaa tarkastelevaa linjanvetoa, keskustalaista köyhän asiaa.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ruuskavero on väärän veropolitiikan seuraamusta, mutta se on myös väärä ratkaisu siihen väärään politiikkaan, sillä se leikkaa ostovoimaa myös pienituloisilta ihmisiltä ja pitkittää näin lamaa. Tämä on se suuri virhe, mikä tähän ratkaisuun liittyy. Olisitte ottaneet todella isotuloisilta!

Mitä sosialidemokraattien kantaan tulee, teillä ei ole nyt puhtaat jauhot pussissa. Te olette tuporatkaisun yhteydessä hyväksyneet tämän ruuskaveron. Näinhän se on. Kyllä teidän ayjohtajanne tiesivät taatusti, että tämmöistä ruuskaa tulee. Siellä se olisi voitu kaataa. Siellä te tai teidän johtajanne ette sitä halunneet kaataa. Kimppa oli olemassa. Te tiesitte tämän. Te harjoitatte nyt politiikkaa: vie sie, mie vähän vikisen!

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on tullut yleisesti semmoinen vaikutelma, että hallitus on aggressiivinen tai ministeri Viinanen on aggressiivinen palkansaa- jia kohtaan kuin ministeri Puran sonni. Mutta alkaakin tulla, kun kuuntelee arvoisien ministereiden puheenvuoroja mukaan luettuna sosiaali- ja terveysministerin puheenvuoro, käsitys, että tämä hallitushan on kuin Toukolan härkälauma, joka käy palkansaa- jien kimppuun. Kaikki pyrkivät alentamaan palkansaa- jien ja pienituloisten ihmisten ostovoimaa ja mitä erilaisimmilla keinoilla, joista tämä on yksi.

Muistutan vielä siitä, ed. Kallis, jonka puheenvuoron perusteella tämän vastauspuheen-

vuoron pyysin, että meillä tänä vuonna nousee 101 kunnassa kunnallisveroäyri ja ensi vuonna nousee 107 kunnassa. Eli sillä tasolla on tulossa huomattavia veronkorotuksia, ja nyt valtio lähtee samalle veronkorotusten linjalle, hyökkää ihmisten ostovoimaa kohtaan.

Täytyy lähteä siitä, että eihän valtion tulovaje ole syntynyt itsestään, vaan se on syntynyt niiden huomattavien verohelpotusten seurauksena, joita hallitus on antanut yrityssectorille, ei edes avoimelle sektorille, vaan nimenomaan yrityssectorille. Se, minkä takia nyt otetaan velkaa, johtuu siitä, että on annettu niin suuria verohelpotuksia tiettyihin tarkoituksiin, jotka tietyt tarkoitukset eivät ole nyt nostamassa kansantaloutta ylös tästä lamasta vaan jotka painavat kansantaloutta lamaan sitä kautta, että tulee velanottotarve ja tulee valtion veron nostotarve. Eli hallitus ei ole ihan tarkkaan miettinyt strategiaa, millä tästä selvittää ulos. Hallitus kelluu päivästä päivään eikä pysty näyttämään tietä ulos tästä lamasta. Ministeri Kuuskosken puhe ei ollut ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on täysin käsittämätön. Tämä on käsittämätön myös siinä mielessä, että tätä perustellaan sillä, että kun työntekijöille ei tullut tälle vuodelle työeläkemaksua, niin annetaan ymmärtää, että siitä syntyisi valtion kassaan jokin vaje, joka täytyy kattaa tällä raippa-, ruoska-, kuritusverolla tai mikä vero tämän halutaan olevankaan. Kosto-verokin tuli täällä esille, se on itse asiassa ehkä kaikkein kuvaavin nimi tälle verolle.

Nimittäin tosiasiaan on se, niin kuin ministeri Viinanen erinomaisen hyvin tietää, että esimerkiksi 4 prosentin suuruinen TEL-maksu, jos se olisi ollut verovähennyskelpoinen, olisi merkinnyt valtion kassaan 5-6 miljardin vajetta. Se olisi jo merkinnyt vajetta kuntien ja valtion kassaan, ja nyt sanotaan, että sen vastapainoksi, että sitä ei tullut, tulee tämä. Joutuu siis arvelemaan, että hallitus yrittikin hämätä itse asiassa koko ajan tupopöydässä työmarkkinajärjestöjä ilmeisesti sillä, että vaikka olisi tullut TEL-maksu, niin tämä kostovero — raippavero — ruoskavero olisi säädetty joka tapauksessa.

Erityisen kummallista on se, että ministeri Viinanen antoi Akavan puheenjohtajalle jo ennen, kuin oli muuta tietoa, lupauksen siitä, minkälainen kostovero ei ole, eli hän ilmoitti julkisuudessa, että tämä ei ole progressiivinen

vero. Tämä on varsin kummallista. Jos tämä olisi ollut tupopöydässä mukana tällaisena, uskoisin, ministeri Viinanen, että tässä vaiheessa tuposopimusta ei tähän maahan olisi syntynyt. Tämä on todella epäoikeudenmukainen. Tämä todella ottaa pienituloisilta kaikkein eniten, kurittaa jälleen kerran pienituloisia.

Sosiaali- ja terveysministeri K u u s k o s k i : Arvoisa puhemies! Ed. Iivarin puheenvuoron johdosta vain totean, että hallituksella on vastuu enkä miltään osin ainakaan minä ole enkä ole aikaisemmin kuullut, että myöskään hallitus olisi, pyrkinyt vastuutaan välttämään. Minusta myös on hyvin tärkeää korostaa sitä, että hallituksella on kokonaisvastuu maan taloudesta.

Siihen liittyvät myös puheena oleva lakiesitys ja veronkorotukset. Siihen, mitä on joissakin puheenvuoroissa todettu, totean, että ei tämä ole sillä tavalla tuloratkaisun osa, että se olisi yksityiskohdissaan siellä todettu, mutta tuloratkaisun tekijöillä oli täysin tiedossa se, että ratkaisun jälkeen hallituksen on pakko katsoa kokonaisuutta ja ajaututaan ja joudutaan tiettyjä veronkorotuksia tekemään.

Minusta on hyvin vaikea ymmärtää, että puheenvuoroni jotenkin voitaisiin tulkita siten, että erityisesti haluaisin käydä ay-liikkeen tai palkansaajajärjestöjen kimppuun. Sitä en todellakaan tehnyt enkä tule jatkossakaan tekemään. Totesin vain sen, että tietyt vahvat ammattiliitot liittoutuivat rahapiirien kanssa eivätkä olleet valmiit lähtemään kustannuksia ja hintoja alentavan ja minusta paljon solidaarisemman ratkaisun taakse.

On selvää, että sosiaaliturvamaksujen korotuksilla on tiettyjä haittavaikutuksia, mutta tuskinpa nykyisessä tilanteessa on mahdollista löytää mitään sellaista keinoa tilanteen ratkaisemiseksi, joilla ei olisi lainkaan haittavaikutuksia. Varmasti korotukset heikentävät ostovoimaa ja sitä kautta aiheuttavat myös ongelmia, jotka eivät ole myönteisiä ja joita itsekin pidän kielteisinä, mutta tähän ratkaisuun hallitus — ja haluan korostaa: yksimielisesti — päätyi tiettyjen keskustelujen jälkeen.

Ed. Hämäläinen puhui menneisyydestä. Minusta on tärkeää, että menneisyyttä uskaltaa käsitellä, ja minä aivan avoimesti myönnän, että keskusta on tehnyt virheitä ja minä itse olen tehnyt virheitä, mutta jos me emme uskalla menneistä vuosista keskustella, minä luulen, että meillä on aika vähän toivoa terveemmälle tielle. Olen kuullut näitä äänenpainoja: Niin kuin pu-

heenvuorossanikin sanoin on henkilöitä ja tahoja, jotka ovat sitä mieltä, että menneisyyteen ei pitäisi lainkaan kajota. Minä en usko, että sitä tietä päästään kovinkaan pitkälle.

Mitä tulee sosiaaliturvamaksujen kohtaan toon ja porrastukseen, tietysti on aivan selvä asia, että erityisesti tällaisessa tilanteessa pitäisi mahdollisimman paljon löytää sellaisia ratkaisuja, että suhteellinen kuorma on hyvätuloliselle suurempi. Nyt on tiettyä porrastusta, mutta nykyisessä tilanteessa olisi ollut tietysti toivottavaa, että se olisi voinut olla vielä suurempi, koska hyvätulolisilla on aina paremmat mahdollisuudet lamaolosuhteissakin selvitä.

Mitä tulee ed. Rajamäen kysymykseen, onko sosiaaliturva syyllinen, olen jo aikaisemmissa puheenvuoroissa sanonut, että suomalainen sosiaaliturva ei ole ajanut kansantalouttamme kurimukseen, syyt ovat muualla. Mutta sosiaalipolitiikka ja talouspolitiikka liittyvät niin läheisesti yhteen, että kun tullaan näin hankalaan ja vaikeaan tilanteeseen, se heijastuu sosiaalipolitiikkaankin ja on välttämätöntä tehdä myös tiettyjä säästötoimia tällä puolella.

Puheenvuoroni lopussa viittasin siihen, että on aivan ilmeistä, että julkisen sektorin ja verorasituksemme välillä on tietty epäsuhta. Meidän täytyy hyvin pian keskustella selväksi, miten voidaan rakentaa tasapaino ja niin sosiaaliturva kuin myös sosiaali- ja terveyspalvelut turvata. Olemme lähteneet siitä, että niin sosiaaliturvan kuin palvelujen puolella noudatetaan kattavuuden periaatetta ja rasitteet ja rahoitus hoidetaan yhteisvastuullisesti. Tästä toivon tulevaisuudessakin löytyvän yhteisymmärryksen ja myös sen keinon, millä tavalla avautuvan talouden ilmapiiressä asia voidaan ratkaista. En usko, että aivan vanhoilla konsteilla siitä selvitään. Täytyy löytää myös keinojen osalta uusia malleja.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevan asian taustahan kaikki salissa varmaan tietävät ja muistavat. Budjettiaukko, jonka täyttämiseen 5 miljardia markkaa on tarkoitus kerätä, syntyi useankin asian yhteisseuraamuksena. Tulopoliittinen kokonaisratkaisu aiheutti budjettiaukkoa. Samaan suuntaan vaikutti myös devalvaatio, johon ajaututtiin. Omalta osaltaan aukkoa oli kasvattamassa myös se tosiseikka, että vuoden 92 budjetin tuloperusteet eivät pidä enää nykynäkömillä aivan yhtä sen kanssa, miten arvioitiin asian olevan vielä elokuussa, kun budjettia valmisteltiin. Näiden kaikkien asioiden yhteis-

seuraamuksena budjettiaukon täyttämiseen nyt on jouduttu.

Useissa puheenvuoroissa on nimenomaan vasemmalta vaadittu sitä, että minkäänlaisten verojen korotukseen nykyisessä tilanteessa ei olisi pitänyt mennä. (Välihuutoja vasemmistoliiton ryhmästä) — Anteeksi, sanoin väärin ja huolimattomasti, nimenomaan tältä äärilaidalta on puhuttu verojen puolesta, sen olen havainnut. — Mutta ennen kaikkea sosialidemokraattien toimesta on sellainen vaade esitetty, että mieluummin lisävelan ottamisella aukko täyteen ja siitä poikki. Minä kuitenkin rohkenen luottaa siihen, että sosialidemokraattienkin keskuudessa tiukan paikan tullen tosiasoiden tunnustaminen on niin korkeassa kurssissa, että kovin pitkään tuontapaista vaadetta ei ryhmän toimesta enää esitetä.

Nettolainanottotarve ensi vuonna nousee 40 miljardiin markkaan. Bruttolainanottotarve, valtiovarainministeri tarvittaessa voi varmaan kertoa tarkemmin, nousee 55 miljardiin markkaa, kenties vielä sen ylikin. Sen määräisten velkojen ottaminen valtiolle kerta kaikkiaan alkaa olla nykyisissä olosuhteissa ylivoimainen tai ainakin niin vaikea tehtävä, että siitä vaikeudesta yli pääseminen valtion toimin merkitsisi yksityisen sektorin luotonsaantimahdollisuuksien kaventumista ja ei vain kaventumista vaan myös rahan hinnan nousemista ja sitä kautta ennen kaikkea huolta kannetun pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edelleen vaikeutumista, jos noin meneteltäisiin.

Siis mahdollisuudet rankan velkataakan edelleen kasvattamiseen kerta kaikkiaan ovat vähäiset. Toiseksi, jos siihen vähäiseen mahdollisuuteen tartuttaisiin, ne vaikeudet, joita siitä seuraisi, tulevat vastaan mm. niitä pieniä ja keskisuuria yrityksiä kohtaan, jotka tarvitsevat velkarahaa, ja myös yksityisiä kansalaisia kohtaan, jotka tarvitsevat velkarahaa. Ei ole hyvä velanoton tie, jos kohta sellaisiakin guruja myönnän löytyneen, ei kovin monia. Valtaosa niistä kansantaloustieteilijöistä, joiden kanssa on voinut keskustella asiasta, jakaa asiassa näkemyksen hallituksen kanssa, sen näkemyksen, että lisälainanottoon ei kerta kaikkiaan mahdollisuuksia ole.

Tietysti olisi ollut teoriassa mahdollista, että uusien säästöjen etsimisen kautta olisi paikattu aukkoa. Kaikki tiedämme, että sellaista poliittista tahtoa, jolla merkittäviin miljardimääräisiin uusiin säästöihin olisi päädytty, ei kerta kaikkiaan tästä salista nykyisissä olosuhteissa nyt sitten löytynyt. Näin ollen ei jäänyt muuta mahdol-

lisuutta käteen kuin tämä, mihin valitettavasti nyt jouduttiin tarttumaan.

Jos vuoden 91 eli tämän vuoden budjetin perusteet olisivat pitäneet jollakin tavalla, ei tällaisiin ongelmiin olisi jouduttu. Minä muistutan erityisesti mieleen sosialidemokraateille, ennen kaikkea ed. Hämäläiselle ja ed. Haloselle, jotka olivat edellisessä hallituksessa, sen tosi-seikan, että tälle vuodelle budjetti, jonka esittelitte eduskunnassa syksyllä 90, oli 4 miljardia markkaa ylijäämäinen ja jo kesällä saatoimme todeta teidän hallituksenne työn päättämisen jäljiltä, että budjettiaukko tulee olemaan ainakin 25 miljardia markkaa miinusmerkkistä. (Ed. Halonen: Olisi ollut valtavasti enemmän, jos olisi otettu keskusta hallitukseen!) — Aivan oikein. Mekin arvioimme väärin sen tilanteen, jossa oltiin. Mutta niin suurta virhearviointia, joka tuossa tilanteessa tehtiin edellisen hallituksen toimesta, tuskin tasavallan taloudenpidon historiasta löytyy. En siitä sen enempää.

Tilanteessa, jossa nyt ollaan, on siis kaikkien kansalaisten valitettavasti osallistuttava säästö-talkoisiin. Keskustan kanta koko syksyn ajan on ollut siinä selkeä, että säästötoimien ja vyönkiristyksen rasisitten pääpainon on todellakin oltava niillä, joilla on aineelliset edellytykset osallistua parhaiten ja eniten säästötalkoiden toteuttamiseen ja läpiviemiseen. (Ed. Vähäkangas: Näinhän ei tapahdu nyt!) — Niillä ratkaisuihin, joita hallitus nyt on esittänyt tähän saakka, ei minunkaan mielestäni tapahdu aivan se, mikä toivottavinta olisi ollut. Olen sitä mieltä, että suurempituloisten olisi ollut suotavaa osallistua nykyistä enemmän mitassa talkoisiin, vyönkiristämisiin, enemmän mitassa kuin on se esitys, joka tällä hetkellä käsitellyssä on.

Hallituksen politiikka on kuitenkin kompromissien tekemistä, ja hallituksen sisällä saimme tämän kompromissin aikaiseksi, minusta ei kuitenkaan kovin huonoa kompromissia. Minä rohkenen tätä esitystä puolustaa, johon nyt on päädytty. Nimenomaan rohkenen sen tehdä senkin takia, että salista on löytynyt paljon sellaisia, jotka ovat viime viikkojen aikana antaneet ymmärtämystä sille, että 4 prosentin TEL-maksusiirtymä työnantajilta työntekijöille olisi hyväksytty. Sellaisia edustajia tiedän useissa eri ryhmissä olleen tämän syksyn aikana. Jos siihen olisi päädytty, se olisi ollut ei progressiivinen vaan degressiivinen tapa. (Ed. Stenius-Kaukonen: välihuuto) — Aivan oikein, ed. Stenius-Kaukonen, se olisi ollut degressiivinen tapa vetää ostovoimaa kansalaisilta pois. — Sillä tavalla

olisi hyödytetty todella eniten suurempituloisia ja kohdeltu aika kovakouraisesti pienempituloisia. Tämä malli on oikeudenmukaisempi malli kuin olisi ollut TEL-maksun siirtäminen 4 prosentilla, jos katsotaan tulonjakopoliittisesti. Muuten talouspoliittisesti on ymmärrettävää, että TEL-maksun siirtymä oli perusteltua, mutta tulonjakopoliittisesti malli, johon nyt on päädytty, ei ole huonompi malli kuin oli TELin siirto-tyritys.

Mitä tähän esitykseen vielä vähän tarkemmin tulee, kiinnitän edustajien huomiota siihen, että kun on puhuttu pienituloisten eläkeläisten puolesta, sanotaan nyt vielä kertaalleen ääneen, että esitykset käytännössä merkitsevät sitä, että alle 3 000 markkaa saava eläkeläinen saa täyden indeksikorotuksen eläkkeeseensä eikä maksa penniäkään, ei tätä veroa eikä mitään muutakaan veroa. Silloin, jos on yksin asuvasta eläkeläisestä kysymys, ei penniäkään minkäänlaista veroa, ed. Stenius-Kaukonen, tällainen henkilö maksa. Näin on. (Ed. Stenius-Kaukonen: Entäs eläkeläispuolisot?) — Puolisoiden osalta verotus alkaa tulla vastaan noin 2 500 markan kohdalla, sen yli menevältä tulon osalta asteittain joutuu veron piiriin mutta ei sen alapuolella oleva eläkeläinen, eli 350 000—400 000 eläkeläistä on näiden toimenpiteiden ulottumattomissa tällä tavalla laskien, mikä ymmärtääkseni on ihan oikea tapa laskea tämä asia.

Mitä tulee näiden verojen — käytän näistä yhteisnimitystä verot, koska ne ovat veronluonteisia maksuja ja minusta ansaitsevat reilusti tällaisen käsitteen — kohdentukseen yli 80 000 markkaa ansaitseviin, kiinnitän nyt kuitenkin niiden huomiota, jotka epäilevät tämän ratkaisun epäoikeudenmukaisuutta, siihen että tämä esitys merkitsee sitä, että yli 80 000 markkaa olevan tulon osalta kansalaiset maksavat tämän vuoden, vuoden 1991, alkuperäiseen verotukseen verrattuna 1,5 prosenttiyksikköä savamaksua enemmän kuin sellaiset kansalaiset, joiden tulot alittavat 80 000 markkaa. Elikkä 80 000 markkaa ylittävän tulon osalta, en sano sitä progressioksi, mutta selvä verorasitteen nousu kohdistuu näihin verovelvollisryhmiin, näihin kansalaisiin, ja näin pitää ollakin. Tämä on toinen elementti niistä kahdesta, joilla näiden ratkaisujen tulojakovaikutusta on jonkun verran kuitenkin kyetty saamaan oikeudenmukaiseksi, niin oikeudenmukaiseksi, niin kuin sanoin, että kernaasti ja hyvin voin puolustaa näitä hallituksen esityksiä, vaikka ne eivät aivan vastanneetkaan keskustan alkuperäistä esitystä.

Toinen tulojakopoliittisesti merkittävä elementti on se, että alle 80 000 markkaa ansaitsevien kohdalle sovittiin ensin tupon yhteydessä 100 miljoonan markan ja sitten vielä hallituksen sisäisissä neuvotteluissa toisesta 100 miljoonan markan veronkevennyksestä. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että välillä 40 000—60 000 markkaa kevennys on keskimäärin noin 400 markkaa, ei nyt sen enempää ihan puhtaassa rahassa. Veronalaisen tulon kevennys on siis 2 000 markkaa verovelvollista kohti. Näillä perusteilla näen, että kohtuullinen oikeudenmukaisuus tulojakopoliittisesti näihin esityksiin sisältyy kaikesta huolimatta, vaikka kritiikkiäkin toki voidaan näihinkin esityksiin kohdentaa.

Se oikeudenmukaisuus on mielestäni paljon parempi ja suurempi kuin oli tälle vuodelle hyväksytyissä asteikoissa, jotka ovat tässä edessäni ja joita täältä vielä tavailen. Ed. Hämäläinen näiltä osin muistutti mieliin, että keskusta vaati kevennyksiä. Se pitää, ed. Hämäläinen, paikkansa: pieni- ja keskituloisten osalta me vaadimme. (Ed. Hämäläinen: Nyt voisi kokeilla uudestaan!) Mutta keskustan asteikkolakiesitys tälle vuodelle, vuodelle 91, oli kireämpi kuin Holkerin hallituksen asteikkolakiesitys vuodelle 91 190 000 markkaa vuodessa olevan tulon osalta. Siinä leikkasivat hallituksen progressiokäyrä ja keskustan progressiokäyrä viime syksynä toisensa. Myönnän, että meidän TVL:ssämme oli helpotuksia nimenomaan pieni- ja keskituloisille huomattavasti enemmän kuin hallituksen esityksessä, mutta kun asteikkolaista puhuttiin, niin halusin muistuttaa tämän tosiseikan ed. Hämäläisen mieleen.

Edelleen ed. Hämäläiselle: Te puhuitte siitä, että tässä suurituloiset jotenkin pääsevät palkahästä vähemmällä kuin pienituloiset. Haluaisin vielä muistuttaa, että kun tämä hallitus keväällä pani eväitä kasaan hallitustaivalta varten ja analysoi talouden tilaa, siinä vaiheessa keskustan toimesta esitettiin ajatus, eikä pitäisi perua ne suurituloisten verokevennykset, joita teidän hallituksenne sääti viime syksynä tälle vuodelle, eikä pitäisi perua ne 1.7. lukien (Ed. Kemppainen: Tai ainakin siirtää!) — tai ainakin siirtää niiden maksatus muutamalla vuodella parempiin aikoihin saakka.

Se oli aikamoinen ryöppy, mikä tuli sosialidemokraattienkin suunnalta meitä vastaan, jotka tällaisia ajatuksia esitimme. (Ed. Laakso: Vasemmistoliitto kannatti!) — Myönnän, että tässäkin asiassa vasemmistoliitto kannatti niitä

ajatuksia. — Mutta myönnän, että ei ollut poliittisia edellytyksiä hallituksen sisälläkään, mutta ei myöskään niin, että sosialidemokraatit olisivat ymmärtämystä osoittaneet silloisille ajatuksille. Jälkikäteen — jos jälkiviisastelu on viisastelua — en viitsi enää sanoa, olisiko silloin pitänyt todella niin tehdä. Totean vain, että silloin kuitenkin sellainen ajatus meidän toimestamme esitettiin.

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean, että valtiovarainministeriössä veroeksperttien suorittamien laskelmien mukaan nyt puheena olevien toimenpiteiden tulonjakovaikutukset ovat seuraavat: Tulotasolla 30 000—45 000 markkaa tai 60 000—85 000 markkaa kevennys on 0,25 prosenttiyksikköä, 250 000 markan yli menevältä osalta tulonjakovaikutus on +1,05 prosenttiyksikköä. Tällä määrällä viimeksi mainitun tuloluokan verotuksen suhteellinen osuus kiristyy ja ensiksi mainitulla määrällä 0,25 prosentilla suhteellisesti kevenee kaikkein pienituloisimpien tulonsaajien verotus. Eli kyllä jonkin määräinen oikeudenmukainen tulonjakofunktio näihin esityksiin kuitenkin sisältyy.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Herra puhemies! Edelleen näyttää siltä, että eduskunnassa niin kuin julkisessa sanassa esiintyy erittäin suurta harrastusta lisätä valtionvelkaa. Todetaan julkisesti hyvin hanakasti, että Suomen valtio ei ole velkaantunut juuri nimeksikään ja meillä on varaa ottaa tässä tilanteessa velkaa vielä roimasti enemmän. On totta, että tällä hetkelläkään meidän velkataakkamme ei ole kohtuuton, mutta jälleen kerran muistutan, että kun vuoden 1990 lopussa valtionvelka oli kertaluokkaa 55 miljardia, tämän vuoden lopussa se on 90 miljardia, vuoden 1992 lopussa vähintään 130 miljardia. Korostan vähintään 130 miljardia, ja mikäli talous ei ala elpyä ensi vuonna, luku tulee siitäkin kasvamaan, ja 1993 lopussa saavutetaan arviolta 170 miljardin markan raja.

Kun vuonna 1990 korkomenot olivat suuruusluokkaa 5 miljardia, ehkä vähän alle, vuoden 1993 kuluessa ne ovat kertaluokkaa 15 miljardia. Suuruusluokaltaan 10 miljardin markan korkomenojen lisäksi tullaan jatkossakin kattamaan, on pakko kattaa, säästöillä tai verotusta kiristämällä, joka on vihoviimeinen vaihto-

ehto. Velkaantumisemme vauhti on sellainen, että emme pysty sitä hallitsemaan, jollei todellakin ryhdytä säästämään ja pystytää saamaan taloutta uudelleen nousu-uralle; nyt onneksi tuposopimuksen myötä pyritään talous oikealle tielle saamaan.

On syytä oikaista sellainen virhekäsitys, jota ed. O. Ojala ymmärtääkseni esitti, että 4 prosentin TEL-maksu ensi vuonna olisi välttämätöntä tämän ns. lisäveron tai raippaveron, olkoon nyt nimeltään mikä tahansa, säättämisen. Se ei pidä sikäli paikkaansa, että kaikille keskusjärjestöjen puheenjohtajille olen ilmoittanut koko neuvotteluprosessin ajan, että me tulemme, ellei TEL-maksua tule, katkaisemaan palkkainflaation tavalla taikka toisella. Tavoitteena oli aluksi siirtää kelamaksua 2,4 prosenttia työnantajilta työntekijöille, mutta loppuvaiheessa torstainaamuna kuuden jälkeen kerroimme jokaiselle yksitellen, että 2 prosenttia TELiä heinäkuun alusta ensi vuonna ja 2 prosenttia lisää vuoden 1993 alusta on se hallituksen vaihtoehto, jolla vältetään lisäveron säättäminen. Se oli täsmälleen kaikkien keskusjärjestöjohtajien tiedossa, ja näyttipä tieto saavuttaneen myös joitakin liittojohtajia, jotka olivat neuvotteluissa mukana, sillä erään kysymys täsmälleen kymmentä vaille seitsemän oli: Onko prosentti 1 vai 3? Vastaukseni oli, että 1 ei tule riittämään, mutta tuskinpa se 3:kaan on. Siitä asiasta on turha kenenkään väittää, ettei etukäteen ole ollut tiedossa, mitä tuleman pitää.

Veron luonteen on tiennyt joka ikinen niin akavalainen kuin muukin järjestö, mutta on totta, että viimeisillä hetkillä ennen sopimuksen allekirjoitusta on hallituksen toimesta se ylimääräinen neljännespenni lisätty ministeri Pekkariosen mainitsemien neuvottelujen yhteydessä, ja sillä saatiin progressiota jonkin verran lisää tai tulonjakovaikutusta yritettiin oikaista sellaiseksi kuin se tällä hetkellä on.

On ehkä syytä muistuttaa myös vielä tässä yhteydessä siitä, että samassa yhteydessä otettiin myös pois työnantajille aikanaan Sorsan sopimuksen yhteydessä luvattu piilevän liikevaihtoveron poistamislupaus, mikä merkitsi heille menetystä aikaisempaan lupaukseen noin 900 miljoonaa markkaa, jota on yritetty viimeksi tänä aamuna lypsää takaisin kevennyksenä työnantajille. Sen vaatimuksen olen jälleen kerran torjunut ja siinä kannassani tulen pysymään loppuun asti. (Ed. Seppänen: Onko se varma kanssa?) — On.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pyysin puheenvuoron erityisesti ed. O. Ojalan puheenvuoron jälkeen, kun hän kaipailla sitä, että tämä veroratkaisu olisi pitänyt käsitellä tupopöydässä. Minusta, herra puhemies, olisi korkea aika lähteä siitä tilanteesta, että nykyinen työmarkkinamekanismi on Suomessa aikansa elänyt ja tarvitsemme sellaisen tulosopimusneuvottelujärjestelmän, joka ottaa selkeästi huomioon tulevaisuudessa paremmin suhdannevaihtelut, markkinatilanteen, palkanmaksukyvyn ja siirtää myös tulosopimus päätösvaltaa paikalliselle tasolle työpaikoille jne. sen sijaan, että me jatkamme tällaista mahoa järjestelmää, joka kykenee lähinnä vain jakamaan kakkua sen sijaan, että se kykenisi tuottamaan kakkua suuremmaksi. (Ed. Seppänen: Miten kantohinnoista sovitaan?) — Kantohintojen osalta aivan saman suuntainen kehitys on hyvin tervetullutta eikä niin, että työehtosopimusneuvottelut johtavat vuodesta toiseen kasvavaan laskuun, joka lankeaa hallituksen ja eduskunnan pöydälle ja välillisesti meidän kaikkien suomalaisten veronmaksajien maksettavaksi.

Tässä täytyy koko ajan muistaa, että ei tulopöydässä kukaan kannu vastuuta maan kansantalouden kokonaistilasta. Sitä vastuuta kantaa hallitus, ja sen vuoksi on aivan selvää, että tällainen kolmikantajärjestelmä on korkea aika nyt uusaa ja siirtyä sellaiseen eurooppalaiseen työehtosopimusmalliin, jossa tulopöydässä sovitaan palkoista ja työehtosopimukseen olennaisesti ja suoranaisesti vaikuttavista tekijöistä, ja siinä kaikki. Hallitus harrastaa sitten yhteiskuntapolitiikkaa, sosiaali- ja muuta uudistuspolitiikkaa, niillä eväillä, joita sillä käytettävissä on. Mehän olemme tähän mennessäkin tehneet jo vuosikausia aivan ylimitoitettuja yhteiskunnallisia uudistuksia, joiden maksumiehiksi nyt olemme lopultakin joutumassa.

Ed. Seppäselle vielä lopuksi lyhyesti: Minäkin olen kuullut pitkin syksyä teidän puheenvuorojanne, joissa olette halunnut, että hallitus korottaa veroja. Nyt näin tehdään. Olkaa mukana!

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ovat ministerit peräänkuuluttaneet hallituksen vastuuta. Mutta pääministeri Aho koko kesän kuulutti tätä yhteiskuntasopimusta, ja oli kai jokaisen tiedossa, että tällaista sopimustahan ei Suomenmaahan synny siitä syystä, että pääomapiirit eivät tule

neuvottelupöytä, koska heillä ei ole neuvottelutavaa hallituksen kanssa. (Eduskunnasta: Entä työntekijäpuolella?) — Työntekijäpuolella oli työehtosopimukset voimassa ja ovat entiset vieläkin.

Tällainen raippavero nyt on keskustelun kohteena. Tulopoliittistahan ratkaisua ei olisi syntynyt, jos raippavero olisi ollut avoimesti neuvottelupöydässä. Tässä hallitus on vetänyt välistä ja se aiheuttaa kyllä hyvin hankalan tilanteen jatkoa ajatellen. Uskoisin, että nämä neljä palkansaajakeskusjärjestöä ovat yksimielisiä tällä hetkellä siitä, että jatkossa ei tule näin tapahtumaan, että yksi osapuoli vetää välistä. He ovat siitä kirjelmän lähettäneet ja ovat yksimielisiä.

Tämä ostovoiman leikkaus, joka hallituksella on tarkoitus tehdä tämänkin veron myötä, aiheuttaa kymmeniätuhansia uusia työttömiä maahan. Kotimainen kysyntä laskee sen myötä, koska ihmisillä ei ole varaa ihan normaaliin elämäänsäkään. Toisaalta tämä tulee sosiaalitoimen kautta vastaan ja aiheuttaa kustannuksia.

Ministeri Viinanen, joka poistui äsken, puhui velan lisääntymisestä, mutta budjetin sisällä olisi varaa siirtää miljardeja markkoja rahaa ja kohdentaa oikein. Ei tarvitsisi leikata köyhien ihmisten elintasoja, kun vain sieltä löytyisi yksimielisyyttä: sitä mekin olemme monta kertaa esittäneet.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen yrittänyt katsoa tätä esitystä viileästi, puhtaasti ekonomistin näkökulmasta. Vaikka sitä pyörittelisi kuinka paljon, ei voi päätyä mihinkään muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että tässä suhdannevaiheessa on kaikkien oppien vastaista nostaa veroja ja siten syventää lamaa. Velkaantumisen lisääntyminen ei ole sen viisaampaa. Se olisi, jos mahdollista, vielä vaarallisempaa, sillä meillä velankasvuvahti on jo nyt maailmanennätysluokkaa ja uhkaa muodostua rakenteelliseksi ongelmaksi. Silloin jäljelle ei jää mitään muuta keinoa kuin säästäminen.

Vuoden 92 budjetti on edelleenkin liian löysä. Eduskuntakäsittelyssä täytyisi päästä alle hallituksen esityksen sen loppusumman suhteen ja on todella otettava budjetti käsittelyyn sillä lailla, että sieltä täytyy löytyä uusia säästökohteita ja purkaa niitä rakenteita. Ensi vuoden lisäbudjetin täytyisi kaikkien olla negatiivisia.

Mutta niin kauan kuin hallitus pitää kiinni

aikomuksesta esimerkiksi hankkia uusia hävittäjiä ja sotakalustoa, kieltäydyn kannattamasta tuloverojen korotuksia.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerit ovat peräänkuuluttaneet tosiasioiden tunnustamista. Tosiasia on, arvoisat ministerit, että valtionvelka ei ole suuri. Se on kansainvälisesti katsoen varsin kohtuullinen, ellei pieni. Velan kasvunopeus sen sijaan on kauhistuttava. Mutta hallitus nyt näillä talouspoliittisilla toimillaan ja verotusta kiristämällä aiheuttaa sen, että meillä valtionvelan kasvu uhkaa jatkua ja nopeutua. Nyt jo te toimitte äärimmäisellä riskirajalla. Kun te sanotte kattavanne budjettiaukkoa, te tosiasiaa aiheutatte entistä suuremman budjettiaukon.

Ministeri Pekkari muistutti edellisen hallituksen aikaisista kokemuksista. Minä uskon, että teidän kokemuksenne tulevat olemaan vielä kauhistuttavampia. Me havaitsimme, että kun me luulimme tekevämme ylijäämäisen budjetin, yhtäkkiä verotulot rupesivatkin heikkenemään. Ensin se näkyi autoveron tuotossa, sitten se näkyi leimaveron tuotossa. Te iskette nyt jo yhteiskunnan kaikkiin toiminta-alueisiin. Verotulot tulevat vähenemään, työttömyys tulee lisääntymään, yhteiskunnan vastuu ihmisistä tulee lisääntymään, menojen tarve kasvaa koko ajan. Budjettiaukko, jonka te tällä verotuksen kiristämisen suunnalla olette valinneet, tulee olemaan tavattoman suuri.

Kun te sanotte, että te toteutatte korotuksen oikeudenmukaisesti porrastamalla, niin minä kysyn, miksi te ette savamaksun korotusta porrastaneet useampaan otteeseen, esimerkiksi 150 000 markkaan toinen porras. Kun sitten kokoomus esimerkiksi, (Ed. Vähäkangas: Ei heitä ole täällä!) — jos se olisi paikalla vielä, siltä voisi tätä kysyä — on tästä marginaaliverosta ollut huolissaan, niin pienituloiset eläkeläiset tulevat kireimmin verotetuiksi. Mikä ihmeen viisaus on laatia asteikot ja tämä kiristys sillä tavoin, että noin 50 000 markan vuositulolla marginaalivero on eläkeläisillä noin 70 prosenttia?

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On kyllä jälkiviisasta arvostella tätä veroa nyt täällä varsinkin opposition toimesta, koska vertailukohdaksihan pitäisi ottaa tilanne ennen pakkodevalvaatiota (Ed. Härmäläinen: Miksi sitten ajettiin devalvaatiota?) ja ennen Sorsan tupoesityksen

kaatumista. Ei silloin hallituksella ollut tarkoitusta tehdä tätä. Nimenomaan syyllisiksihän pitää nimetä ne, jotka devalvaatiota ajoivat — aivan oikein, ed. Hämäläinen. (Ed. Hämäläinen: Aivan oikein, hallitus on vastuussa siitä!) — Mutta kuka siihen syyllinen oli? Siihen olivat syyllisiä tietysti ne, jotka eivät olleet valmiita Sorsan esityksen mukaiseen tuporatkaisuun. Jos siihen valmius olisi ollut, olisi kaikilta osin tilanne ollut parempi.

Myös koko tulonjakovaikutuksen osaltahan tilanne olisi ollut aivan erilainen. Siinä tilanteessa, kun hallitus oli esittämässä eläkeläisten indeksitarkastusta ja veroa, tuloerot olisivat kasvaneet. Peruseläketurvan taso olisi noussut ja meillä olisi tapahtunut tosiaan pienituloisen asemaa parantava ratkaisu, mutta nyt se mahdollisuus on käytetty loppuun.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mieleni tekisi uskoa puheenjohtaja Ihalaista ja muita ammatillisten keskusjärjestöjen puheenjohtajia siitä, että he eivät olleet tietoisia tästä hallituksen kostoverosuunnitelmasta ennen tuposopimuksen allekirjoittamista. Sen perusteella, mitä olen asiaa selvittänyt ja olen asiasta kuullut, täytyy sanoa, että uskon tässä asiassa kyllä enemmän ministeri Viinasta ja hallituksen ministereitä kuin ammatillisten keskusjärjestöjen puheenjohtajia.

Näyttää siltä, että ammatilliset keskusjärjestöt nyt jälkikäteen kyllä ovat valmiita nostamaan tässä kysymyksessä profiiliaan lähettämällä mm. kirjelmiä, joissa arvostellaan tämän raippaveron käyttöönottoa. Mihinkään muihin toimenpiteisiin sitä vastoin ammatillisten keskusjärjestöjen johto ei näytä olevan valmis. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että ammattiyhdistysliikkeen huippujohto itse asiassa siunaa tämän raippaveron käyttöönoton. Toki miljoonaisella SAK:llakin olisi halutessaan keinoja, joilla tämän kaltaisen veron käyttöönotto voitaisiin estää, jos SAK:n johto vain olisi valmis panemaan arvovaltansa peliin. Näin valitettavasti ei kuitenkaan tapahdu, ja siksi hallitus saa lävitse tämän huonon suunnitelman, joka on tavattoman epäsosiaalinen.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valitettavasti ed. Luukkainen lähti pois tästä salista. Hän puheenvuorossaan ei hyväksynyt sen enempää verojen korotuksia kuin valtion lainanottoakaan ja vaati nimenomaan, että valtion menoissa on säästettävä ja

ensi vuoden budjettiesityksestäkin pitäisi tinkiä eli mennä sen alle. Minä olisin kysynyt ed. Luukkaiselta ja vihreiltä: Miksi ihmeessä, jos tällä tavalla kerran ajatellaan, joka ikinen säästölaki, mitä on esimerkiksi opposition yhteisissä palaverissa käsitelty, tyrmätään? Minkälaista politiikkaa tämä on, että ensiksi tyrmätään jokainen säästölaki ja sitten tullaan isoon saliin ja vaaditaan, että pitää säästää?

Ed. P. Leppäselle olisin sanonut, kun hän puhui siitä, että yksi osapuoli eli hallitus vetää tässä raippaverossa välistä eli pettää tulopoliittisissa neuvotteluissa tehdyt sopimukset, että minä kyllä uskon tässä asiassa nimenomaan ministeri Viinasta. Jos tässä hallituksessa ja ministeri Viinasessa jokin virhe on, niin se on ollut, että he ovat olleet liian rehellisiä, yksinkertaisesti liian rehellisiä niin, että he eivät sovi tulopoliitiikan ja kabinettipoliitiikan menettelytapoihin. Ei tietenkään se sovi, koska kerrankin ja lopultakin pitäisi alkaa olla rehellisiä politiikanteossa. Minusta on ollut hämmästyttävää se neljän keskusjärjestön valitusvirsi raippaverosta, kun varmasti ovat tienneet, että se on tulossa. Minusta ne saisivat kyllä hävetä.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täältä tuntuvat keskustelijat poistuvan sitä mukaa kuin saavat sanansa sanottua. Olisin ed. Luukkaiselle vain sanonut, että vihreät eivät ole esittäneet mitään säästökohteita, joilla olisi vältetty verojen korotuksia. He ovat ehdottaneet erilaisia veroja, mutta veroja kuitenkin, eli heillä ei ole ollut vaihtoehtoa tässä mielessä.

Ed. Hämäläistäkin vähän hämmästelen ja hänen taivasteluaan, koska samat henkilöt ovat hyväksyneet liikevaihtoveron korotuksen, joka on vielä epäsosiaalisempi kuin tämä vero. Mistä tämä verojen kauhistelu nyt sitten alkaa tässä yhteydessä, kun tulee samantapainen esitys kuin oli liikevaihtoveron korotus? Johdonmukaisuuden vuoksi olisi pitänyt silloin vastustaa myös liikevaihtoveroa, koska kyllähän tämä vaikuttaa paremmalta verotyypiltä kuin liikevaihtoveron korotus. Tässä on progressiivisuutta — myönnän, ministeri Pekkarinen — tässä on progressiivisuutta. Tämä on huonompi vero kuin tulo- ja varallisuusveron korottaminen eli suurituloisten verohelpotusten peruuttaminen, mutta parempi tämä on kuin liikevaihtovero. Siinä mielessä toivoisin, että ne, jotka kannattivat liikevaihtoveron korotusta, (Ed. Laakso: Vihreät!) tässä tilanteessa eivät sitten löisi täysin päinvastaisia

argumentteja pöytään kuin esittivät edellisessä keskustelussa.

Mitä tulee ed. Ukkolan puheenvuoroon, kyllä tässä mielenkiintoinen tilanne tänä päivänä täällä selvisi, ministeri Viinasen vakuutus siitä, että kaikki tiesivät. Kyllä minullekin syntyi se vaikutelma, että kaikki ovat tienneet, ja se on hyvin uskottava vaikutelma. Myös sen suuntaisten argumenttien esittäminen, ettei ole tiedetty, on mielestäni kohtuutonta.

Ed. Liikkane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kevästä asti on kuunnellut näitä puheenvuoroja salissa, niin täytyy todella ihmetellä sitä, että koko ajan täällä tulee esille, että hallitus tekee vääryyttä eläkeläisille, opiskelijoille, pienituloisille jne. Laulu on aivan sama, mutta mitään selviä, konkreettisia esityksiä ja yhteistyötarjouksia ei tule. Ei Suomea täällä lailla enää rakenneta ja uudelleen nosteta hyvinvointiin. Minusta täällä pitäisi keskittyä enemmän siihen, mitä todella meidän tulisi tehdä, eikä ainoastaan syytellä toisia.

On ihan selvää, että tässä maassa on tehty paljon talouspoliittisia virheitä, ja minusta on aivan turha jatkuvasti syytellä siitä toisia, mutta ei pitäisi myöskään ylisyytellä nykyistä Esko Ahon hallitusta. Minusta meidän tulisi kaikkien lopultakin ymmärtää, että Suomi tarvitsee yhteen hiileen puhaltamista, sotien aikaista henkeä, jolloin me teemme todella työtä täällä emmekä valita jatkuvasti.

Olen myös niiden kanssa aivan samaa mieltä, jotka toteavat, että nykyinen tulopoliittinen neuvottelumekanismi on aikansa elänyt. Ei voi enää ajatella, että jatkossa Suomen valtio jatkuvasti sosiaalipoliittisin paketein olisi mukana neuvottelemassa, miten saadaan tuporatkaisu maahan. Meidän yksinkertaisesti on koottava voimamme ja yhteistyöllä rakennettava tätä maata edelleen.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Lähinnä edustajien Luukkaisen ja Hämäläisen puheenvuorojen johdosta pari kommenttia vielä.

Ed. Hämäläinen on varmasti aivan oikeassa siinä, kun hän sanoi, että valtionvelka ei ole hirveän suuri Suomessa. On varmasti näin. Eurooppalaisessa mittassa olemme selvästi Oecd:n keskitason alapuolella tämän ongelman osalta, mutta eihän tämä olekaan varsinainen ongelma eikä hallituksen taholta ole kertaakaan väitettykään, että valtionvelan määrä olisi se kuristava

kohta. Kyllä se kuristava kohta on juuri se, minkä aivan oikein ed. Luukkainen täällä sanoi: valtion velkaantumisvauhti on todennäköisesti yksi maailman ehdottomasti kiivaampia. Oecd:n piiristä tuskin löytyy maata, jonka velkaantumisvauhti on vastaava kuin se meillä tällä hetkellä on ilman vielä lisävelkaantumista, mitä olisi merkinnyt se, jos budjettiaukko olisi täytetty uudella velalla. Tuon vauhdin vuoksi oli pakko katsoa verojen keräämisen suuntaan eli siihen malliin, mihin hallitus päätyi.

Miksi ylipäänsä vielä joudutaan tällaisiin vaihtoehtoihin tarttumaan? Niiden syiden yhteinen nimittäjä on se tosiasia, että Suomen kansantalous on supistuva kansantalous tällä hetkellä. Me olemme kaksi vuotta kohta tulleet alas yhtä mittaa niin, että viimeisen vuoden aikana kansantalous on supistunut yli 30 miljardilla markalla. Samaan aikaan valtion menot ovat kasvaneet reaalisesti 12 prosentilla ja nimellisesti noin 20 miljardilla markalla vuodessa. Kun ei kymmenien miljardien markkojen mittaisia säästöjä saada aikaiseksi, on pakko jostakin ottaa. Nyt otetaan aukko täyteen osin velalla, niin pitkälle velalla kuin suinkin on mahdollista, ja loppu sitten, niin ikävää kuin se onkin, erilaisten verojen kiristämällä. Vielä minkälainen? Luen tästä sen verran taulukkoa, että otan kaksi esimerkkikohtaa: 60 000 markkaa vuodessa ansaitseva ja 280 000 markkaa vuodessa ansaitseva. 60 000 markkaa vuodessa ansaitsevan kohdalla näiden kaikkien verojen kohdalla, siis keväällä säädettyjen ja nyt päätettävien ns. raippaverojen, tai mitä ne nyt ovatkin, yhteisvaikutus on noin 800 markkaa, kun se 280 000 markkaa ansaitsevan kohdalla on vuodessa 8 600 markkaa. Kun ed. Seppänen puhui näitten hankkeitten progressiivisuudesta, niin kyllä äsken mainitsemani lukemat todistavat aika selvästi, että näissä toimitissa on progressiivinen luonne, vaikkakaan nyt esillä oleva asia ei ole mikään progressiivinen vero.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin vastata ed. Liikkaselle, kun hän taas kerran väitti, että oppositio ei ole esittänyt mitään konkreettisia vaihtoehtoja. Mielestäni tämä nyt ei pidä paikkaansa. Olemme koko ajan esittäneet vaihtoehtoja talouspoliittista linjausta ja tässä erityisesti kysymyksessä olemme esittäneet aivan konkreettisesti raippaverolle, joka on tasavero, paremmaksi vaihtoehtoksi progressiivista veroa, esimerkiksi verotaulukkojen palauttamista vuoden 87 tasolle,

mikä olisi oikeudenmukaisempaa. Väite siitä, että vaihtoehtoja ei olisi esitetty, on mielestäni väärä.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että valtion velkaantumismisvauhti on nopea. Kysymys on siitä, mille tasolle mennään. Se on korkea, myönnän sen, mutta kun samanaikaisesti tuloverotus kiristyy, niin ei päästä koskaan sellaiseen tilanteeseen, että alkaa elpyminen. Tämä on se ydin. Hallitus on tavallaan tehnyt kaksoisvirheen: Toiseen se on joutunut velkaantumisen kautta, ja se ei tätä suuntaa pysty nyt oikaisemaan, kun verotus kiristyy niin tuntuvasti kuin tämän esityksen mukaan tapahtuu.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Keskustelun jatkuttua puolitoista tuntia olen saanut ensimmäiseksi tähän keskusteluun pyytämäni puheenvuoron, ja tuntuu aika turhulta jatkaa, kun paikalla on kahdeksan vasemmistoliiiton edustajan lisäksi yksi sosialidemokraatti, yksi vihreä ja liberaalien ed. Ukkola, hei vaan, ja RKP:n edustajakin tuli katsomaan, eiköhän jo istunto alkaisi päättyä. Sinänsä mielestäni on parempi käydä keskustelua ministereiden kanssa, mutta tässä huomataan, että edustajat ovat kyllä huonommassa asemassa, kun kahdessa minuutissa pitäisi esittää ne vaihtoehtoiset ohjelmat, joita muun muassa ed. Liikkanen vaati.

Niitä on kyllä lukuisia esitetty hallitukselle, vaikka ei näissä keskusteluissa pysty yksityiskohtaisia esityksiä tekemään. Mutta neuvotteluja ei ole vakavassa mielessä käyty hallituksen ja opposition välillä. Kun oppositio on esittänyt jotakin ja ilmoittanut johonkin asiaan kielteisen kantansa, niin hallitus on vain lähtenyt etsimään keinoa, millä se voi kiertää opposition esitykset.

Ed. Ukkola, en muista, että täällä olisi vielä yhtään lakia äänestetty lepäämään yli seuraavien valtiopäivien. Turha on puhua, että kaikki säästölait on pantu kumoon. Täällä on mennyt läpi säästölakeja. Tietysti ongelmalliset lait ovat edelleen valiokunnissa ja vakavia neuvotteluja on odotettu, mutta se on tuntunut aika turhanaikaiselta odotukselta. Siinä mielessä tuntuu varsin erikoiselta, että ministeri Kuuskoski on sitten vastaamassa, että on otettu kylmäkiskoisesti vastaan säästölakiesitykset.

Ei ollenkaan kylmäkiskoisesti ole otettu vastaan ministeri Kuuskosken esitystä, että työttö-

myyspäivärahojen leikkaus suoritettaisiin niin, että pienempituloisilta leikattaisiin vähemmän kuin suurempituloisilta. Mutta miten tämän asian kanssa on käynyt? Vastauspuheenvuorossani valitettavasti en ehtinyt tätä asiaa puhua loppuun asti. Siinä kävi niin, että ilmeisesti vain kokoomus oli sillä kannalla, että ministeri Kuuskosken malli oli huonompi.

Työttömyyspäivärahojen leikkaus on tupoon liittyvä asia, mutta tässä veroasiassa, joka ei liity suoranaisesti tupoon, hallitus on valmis vetämään omaa linjaa. Mutta kun on kysymys työttömyyspäivärahojen leikkaamisesta, niin hallitus ei olekaan valmis vetämään itsenäistä linjaa, vaan pitäytyy siihen, että tupon yhteydessä hallitus on luvannut edesauttaa sellaisen lakiesityksen säätämistä, jossa ansioturvan ansio-osa on nykyisen 45:n sijasta 42 prosenttia.

Tuo paperi on sentään muotopuhtaasti kirjoitettu. Hallitus ei ole sitoutunut tätä hyväksymään, mutta käytännössä hallitus on vaatinut hallituspuolueiden eduskuntaryhmiä menemään tupoon mukaan eikä hyväksymään ministeri Kuuskosken parempaa esitystä. Toivon todella, kun tämän asian pitäisi huomenna sosiaalivaliokunnassa olla lopullisessa käsittelyssä lausunnon antamista varten, että eduskuntaryhmät itsenäisesti päättäisivät, minkä kannan asiaan ottavat, ja silloin todennäköisesti kävisi niin, että kokoomus jäisi yksin. Mutta pahaa pelkään, että tässä asiassa kokoomus yhtenä ryhmänä, joka ei edusta kuin 40:tä kansanedustajaa, tulee määräämään, mikä on kanta. Tästä keskustan edustajat kantavat täyden vastuun. On aivan turha täällä selitellä, että keskustan edustajat ovat pienituloisten puolesta puhujia ja kannattavat suurempia veroja suurituloisille.

Ministeri Pekkarinen puhui kauniisti siitä, että hallituksen esitys on parempi kuin olisi ollut se, että olisi asetettu TEL-maksu, joka olisi ollut verovähennyskelpoinen. Onhan se totta, että verrattuna siihen tämä on oikeudenmukaisempi, mutta ei voida sanoa, että tämä on oikeudenmukainen esitys, ei puhuttakaan siitä. Täytyy puhua kokonaisuudesta eikä tehdä pelkästään vertailuja jonkun kahden esityksen välillä. Täytyy puhua kokonaisuudesta ja todeta silloin, että tämä esitys ei vastaa pienituloisten ihmisten esityksiä.

Monta kertaa ollaan tietysti tilanteessa, että joudutaan valitsemaan kahden huonon välillä niin kuin tässä työttömyyspäiväraha-asiassa. Me olemme sitä mieltä, että sellaisia leikkauksia,

mitä hallitus on lähtenyt esittämään, ei ollenkaan pitäisi hyväksyä. Ainoa kohta, missä olemme valmiit joltain leikkaamaan, on suurituloisten, päivärahat. Mutta nyt tosiasiaa olemme valintatilanteessa kahden huonon vaihtoehdon välillä, ja silloin kannatamme sitä, että pienituloisilta ei leikata niin paljon kuin suurituloisilta.

Ministeri Pekkarinen käyttää johdonmukaisesti ilmaisua, että eläkeläiset joutuvat maksamaan veroa vasta, kun heidän eläkkeensä on yli 3 000 markkaa kuukaudessa. Hyvin harvoin tai ei oikeastaan koskaan hän tai muutkaan ministerit muistavat mainita, että tässä on kysymys yksinäisestä eläkkeensaajasta tai eläkkeensaajasta, jonka puoliso ei saa eläkettä, vaan palkkaa. Silloin verokynnyksen raja ensi vuonna tulee olemaan 3 006 markkaa kuukaudessa. Mutta kun puhutaan eläkeläispuolisista, joita on muutama satatuhatta eläkeläisistä, raja on vain 2 573 markkaa kuukaudessa. Tämä raja on niin alhainen, että on täysin kohtuutonta, että esimerkiksi niillä eläkeläispuolisilla, joiden eläke nyt on 2 500:n ja 3 000 markan välillä, heidän verotuksensa kiristyy, niin kuin tulee tapahtumaan.

Yhtä kohtuutonta on kyllä sekin, että jos toinen saa 3 006 markkaa ja toinen vaikka 3 600 markkaa, niin siltä 3 600 markkaa saavalta eläkeläiseltä ryhdytään kiristämään veroa. Se on täysin kohtuutonta. Tuo eläke on niin pieni, että kun lasketaan jo nykyiset verot, niin ei voida hyväksyä sitä, että lähdetään leikkaamaan.

Esitystä puolustetaan sillä, että eläkeläiset ovat ainoat, jotka saavat ensi vuonna korotuksen eläkkeisiinsä. Onneksi he tulevat saamaan indeksikorotuksen. Hallitus ei kyennyt leikkaamaan korotusta ja antoi lopulta periksi. Mutta ei ole mitään aihetta puhua, että eläkeläiset olisivat nyt jotenkin paremmassa asemassa. Palkansaajat saivat tänä vuonna ne palkankorotukset, joihin nuo tulevat eläkkeiden korotukset perustuvat, eli eläkeläiset saavat vasta ensi vuonna sen, minkä muut ovat tänä vuonna saaneet. Olisi ollut kohtuutonta, että heiltä olisi lähdetty leikkaamaan etukäteen ja muilta lähdetään leikkaamaan vasta ensi vuonna.

Vuonna 1993 eläkeläisten eläkkeiden korotukset tai korottamatta jättämiset tai alennukset seuraavat sitä, mitä tapahtuu palkoissa, eli eläkeläiset tulevat kyllä tuntemaan nahoissaan sen. Mutta miksei hyväksytä sitä, että kun he yleensä korotuksetkin saavat jälkikäteen, niin

olisivat sitten leikkauksetkin tulleet vasta jälkikäteen? Tämä olisi ollut oikeudenmukaista ja kohtuullista.

Mutta nyt myös, vaikkeivat kaikkein pienituloisimmat, niin kuitenkin pienituloisetkin eläkeläiset joutuvat maksamaan 3,5 pennin kansaneläkemaksun, jota aikaisemmin ei ole maksettu lainkaan. Tämä on erittäin kova veronkorotus. Kun siihen lisätään vielä sairausvakuutusmaksun korotus 1,7 pennistä 2,2 penniin eli 0,5 prosentin veronkorotus, niin se vain lisää taakkaa. Sitten laskemme siihen vielä tulo- ja varallisuusverolain mukaisen sairaskuluvähennyksen poistamisen. Se on monessa tapauksessa noin 400 markkaa nettona, minkä eläkeläinen menettää 3 000—4 000 markan alueella, siis verotus kiristyy liki 400 markkaa pelkästään tämän johdosta. No, kaikillahan ei ole sairauksia, mutta vähennyksen tarkoitus on nimenomaan auttaa niitä eläkeläisiä, joilla on sairauksia, ja yleensä muitakin sairaita ihmisiä. On täysin kohtuutonta, että juuri sairastavia ihmisiä rangaistaan kaikkein eniten.

Hallituksen esitys, siitä ei pääse yli eikä ympäri, on erittäin epäoikeudenmukainen. Se kohdistuu sellaisiin pienituloisiin eläkeläisiin, työttömiin ja myös palkansaajiin, joilta ei ole tässä tilanteessa aihetta kiristää verotusta markallaakaan.

Me olemme esittäneet vaihtoehtoiset ehdotuksemme jo aikaisemmin, millä tavalla voitaisiin porrastaa sosiaaliturvamaksuja. Korotukset voidaan aloittaa esimerkiksi 120 000 markan verotettavista äyrestä ja panna aina penni lisää kun äyrejä tulee 100 000 lisää. Tämä tuottaa suurin piirtein saman tuloksen kuin hallituksen esitys. Tätä mallia olisi aiheellista käyttää. Mutta hallitus ei halua ja nimenomaan keskusta ei halua, että eduskunta päättäisi näistä asioista, vaan keskusta on valmis antamaan kokoomuksen määrätä veropoliittisen linjan ja määrätä nimenomaan, että ratkaisut loppujen lopuksi kuitenkin ovat enemmän suurituloisia kuin pienituloisia suosivia.

Tälle me olemme esittäneet vaihtoehdon ja yritämme edelleen esittää. Tässä tulemme siihen, kuka tässä maassa viimeksi päättää näistä asioista, hallitus vai eduskunta, ministerit vai eduskunta, tosiasiaa. On nytkin aivan turha tulla väittämään, että hallituspuolueiden eduskuntaryhmät hyväksyvät kaiken, mitä hallitus esittää, ainakaan jos on vähänkään uskomista niihin puheisiin, mitä silloin, kun kansanedustajat eivät tienneet, mitä heidän ministerinsä asiasta mah-

dollisesti ovat mieltä, ovat omana mielipiteenään sanoneet.

Se mitä ministeri Pekkarinen täällä julistaa, on aivan toista kuin ne, mitä hän on valmis tekemään kokoomuksen käskyläisenä. Tosiasiassa keskusta vain menee kokoomuksen selän taakse, puhuu toista ja on valmis tekemään toista.

Herra puhemies! Sosiaaliturvamaksut ovat aina aikaisemmin olleet sosiaalivaliokunnassa käsiteltäviä asioita, koska kysymys on nimenomaan siitä, miten Kansaneläkelaitoksen rahoitus turvataan ja miten se vaikuttaa myös kansalaisten sosiaaliturvaan. Sen takia on perusteltua, että tämä asia olisi edelleen ollut sosiaalivaliokunnan käsiteltävänä. Viimeksi esitys lähetettiin sentään sosiaalivaliokuntaan lausunnonle, mutta nyt herra puhemies ei esitä edes lausunnon pyytämistä sosiaalivaliokunnasta.

Herra puhemies! Siksi ehdotan, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysturvaliokunnan on annettava siitä lausunto.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Suurin ongelma suomalaisessa tulevaisuudessa on se, että meidän työme tuottavuus laskee koko ajan. Vaikka meillä olisi miten paljon ostovoimaa, meillä on suuntaus sama kuin Neuvostoliitossakin. Ostovoimaa ehkä on, tiskit ovat tyhjinä. Se on tulevaisuuden ongelma, joka meillä ei vielä juuri tällä hetkellä näy, mutta joka tapauksessa merkittävä. Jos me unohdamme sen, niin kuin Venäjällä on unohdettu, miksi ihmisen pitää tehdä työtä, niin se sairaus paranee vasta yhden sukupolven kuluessa.

Mutta kuten aikaisemmin mainitsin, hallitus tekee pahan virheen alentamalla tällä hetkellä ihmisten ostovoimaa, ostohalukkuutta, tekemällä ihmiset äärimmäisen varovaisiksi ostopäätöksissään. Se merkitsee kotimarkkinoiden täydellistä lukkiutumista. Silloin ei myöskään tuotanto voi tuottaa, jos kotimainen kulutus ei vedä.

Siitä syystä tämä olisi pitänyt korjata ja korvata ulkomaisella velanotolla. Ei se mitään, minkälainen vauhti meillä on velanotossa, vaan se, mikä on suunta. Me olemme Oecd-maiden keskuudessa varsin hyvässä asemassa valtionvelan suhteen, vaikka tietysti yhteiskunnan velka sellaisenaan on suhteellisen korkea. Tästä syystä en ymmärrä, onko hallitus muninut Suomen maineen niin ulkomailla, että me emme saa hyvänä velanmaksajamaana enää velkaa sillä tavalla kuin velkaa olisi pitänyt ottaa. Silloin kun pyörät olisi saatu pyörimään, olisi voitu

maksaa sitä pois. Nyt ei saada pyöriä pyörimään eikä voida myöskään maksaa velkoja pois. Tämä on ihan tosiasia.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi puuttui ihan siihen samaan ja tärkeään asiaan kuin minäkin eli työn tuottavuuteen. Minä olen kyllä järkyttynyt viimeaikaisista tutkimustuloksista, jotka osoittavat, että suomalaisen työn tuottavuus on 40 prosenttia alhaisempi kuin missään muussa länsimaassa Portugalia, Italiaa, Kreikkaa lukuunottamatta. Siellä tuottavuus oli vielä alhaisempi. Mistä tämä johtuu? Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, että suomalainen työmies ja suomalaiset palkansaajat ovat tottuneet siihen, että tupopöytä on jakopöytä eikä siellä tarvitse ollenkaan pohtia, miten jaettava kakku lisääntyy.

Olisin ed. Stenius-Kaukoselle sanonut, kun en ennättänyt pyytää hänen puheenvuoroonsa vastauspuheenvuoroa, että olette ihan oikeassa siinä, että yhtä ainoaa säästölakia ei ole vielä äänestetty yli vaalien. Se, mihin minä käsitykseni perustan, on tietenkin se keskustelu, mitä eduskunnassa valtionaloudesta on käyty täällä suuressa salissa, ja toiseksi siihen, mitä on puhuttu ja neuvoteltu opposition yhteisissä palaverissa. Myönnän, ed. Stenius-Kaukonen, että vasemmistoliiton vaihtoehtoisia ehdotuksia on ollut, ne ovat ihan hyviä, ja jopa porvari voi niitä kannattaa, ei siinä mitään. Monessa asiassa olisin ollut valmis kannattamaan niitä. Ainoa pulma vain on se, että toinen vasemmistopuolue, demarit, ei kyllä kannata. (Ed. Stenius-Kaukonen: Edustajalla ei ole tietoa!) Millä nämä saadaan järkeen, se on aivan käsittämätön asia.

Toinen asia on, että ilmeisesti kaikki nämä vaihtoehtoiset ehdotukset eivät olisi säästäneet yhtä paljon kuin hallituksen esitys. Sehän olisi ollut taas neuvottelukysymys, mistä se lisäraha otetaan tai millä tavalla säästölain rakenne uudistetaan, jos olisi todella päästy hallituksen kanssa neuvottelemaan. Tässä ed. Stenius-Kaukonen on kyllä ihan oikeassa.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Hallitus on ilmeisesti päättänyt lamauttaa loputkin elinkeinotoiminnasta sekä viedä vii-

meistenkin työssä olevien työhalut. Hallitus on päättänyt tehdä Suomesta ei yksin maailman kalleimman maan vaan maailman korkeimman verotuksen maan. Näin tapahtuu, jos veroluonteisten kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen annetaan nousta hallituksen esitysten mukaisesti.

Hallitus perustelee verojen korotuksia tulopoliittisen sopimuksen aiheuttamilla valtion menojen lisäyksillä eli tarpeella tasapainottaa valtiontaloutta tupon jälkeen. On totta, että tupon yhteydessä tehtiin ratkaisuja, jotka lisäävät valtion menoja, mutta menojen lisäykset olisivat tuki tulleet myös, jos tulopoliittinen ratkaisu olisi hyväksytty Sorsan sovintoehdotuksen mukaisena. Tuposta johtuvat budjetin korjaustarpeet olivat pääosin siten tiedossa jo runsas kuukausi sitten.

Mielestäni tilanne näyttää enemmänkin siltä, että hallitus maksattaa uusien verojen muodossa aiheuttamansa devalvaation laskut palkansaajilla ja eläkeläisillä. Devalvaatio lisäsi valtion ulkomaisen velan määrää miljardeilla sekä velasta aiheutuvia korkomenoja ainakin puolella miljardilla markalla. Lisäksi valtion ulkomailta tekemät hankinnat kallistuvat. Niistäkin tulee lisälasku veronmaksajille. Kun hallitus nyt esittää kerättäväksi useita miljardeja markkoja maksujen korotuksella, ei jää epäselväksi, että nyt haetaan maksajia devalvaatiolaskulle. Näin hallitus maksattaa omat talouspoliittiset sekoilunsa palkansaajilla ja eläkeläisillä.

Hallituksen verojen korotusesitykset osuvat talouspoliittisesti pahimpaan mahdolliseen ajankohtaan. Kysyntä on muutoinkin pohjalukemissa ja työttömyys huippulukemissa. Kun kansalaisilta napataan miljardeja markkoja, on aivan varmaa, että lama syvenee. Kotimaisia palvelualan yrityksiä menee konkurssiin ennätysmäärät ja työttömyys kasvaa. Lisäksi ylivelkaantuneet perheet joutuvat entistä tiukemmalle tulojen alentuessa ja hintojen noustessa. Myös yksityishenkilöiden konkurseja olisi ennätysmaisesti, mikäli konkurssit olisivat juridisesti mahdollisia.

Silläkin uhalla, että valtio velkaantuu melko rajulla vauhdilla, parempi vaihtoehto olisi tässä tilanteessa ottaa lisää velkaa kuin syventää lamaa rankoilla lisäveroilla. Uskon, että turvautuminen velanottoon olisi niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä Suomen kansantaloudelle parempi vaihtoehto. Jotta paremmuus ei olisi pelkästään omakohtaisen uskon varassa, toivon, että valtiovarainministeriö laskisi omilla makromalleil-

laan, mitkä ovat verojen korotusvaihtoehdon ja velanottovaihtoehdon työllisyys- ja muut taloudelliset vaikutukset. Tämän pitäisi olla käytännössä melko helposti toteutettavissa, vai eikö hallitus uskalla tehdä tällaisia vertailulaskelmia avoimesti? Vertailulaskelmat olisi paikallaan hallituksen tuoda vähintään valiokuntakäsittelyyn.

Pidän hallituksen esityksiä verojen korotuksista kohtuuttomina ja taloustilanteeseen erittäin huonosti sopivina. Myös hallituspuolueiden kansanedustajien olisi syytä vakavissaan paneutua tähän lakiesitykseen sekä pohtia, kuinka hyvin esitykset ovat linjassa hallitusohjelman kanssa.

Arvoisa puhemies! Ed. Marjatta Stenius-Kaukonen teki perustellun ehdotuksen siitä, että esityksestä pyydetään myöskin sosiaalivaliokunnan lausunto, kun valtiovarainvaliokunta tämän varsinaisesti käsittelee. Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Kun äsken pidin paikaltani lyhyen puheenvuoron, jäi mainitsematta pari kolme asiaa, jotka eivät sellaisinaan suoranaisesti liity tähän lakiesitykseen, mutta tulivat täällä moneen kertaan esille. Etteivät ne jäisi yöksi vaivaamaan, totean ensinnäkin sen huvittavan piirteen, että ministeri Kuuskoski totesi, että meidän vaikeutemme johtuvat suureksi osaksi siitä, että tuloverotus keveni edellisen hallituksen aikana. Ministeri Pekkarinen oli edellisen hallituksen aikana ensimmäisiä väittämässä jopa taulukot kädessä puhujakrokkeella, että näin ei ollut tapahtunut. Nyt he eivät vastanneet kumpikaan kysymykseeni, miten asia loppujen lopuksi oli: Keveni vai koveni, kumpaa se teki viime hallituksen aikana? (Ed. Laakso: Sekä että!)

Rouva puhemies! Toinen asia on — ja sitten sydän on puhdistettu — että täällä jälleen käytiin hävittäjäkauppoihin ja niiden jäädyttämiseen, jolloin ongelma olisi ohi. Emme voi sitä enää tehdä, sillä suomalaisten paperinviejien oikeudelliset ongelmat Yhdysvalloissa on jo korjattu tällä asialla. Niin ainakin televisiosta näin, että varmastikin suomalaiset vapautettiin oikeudellisesta vastuusta, koska kaupat F-18 Hornet-hävittäjistä ovat meneillään. Emmehän me voi ketään pettää, vaan hävittäjiä täytyy ilman muuta hankkia, koska olemme tietyllä tavalla etumaksunkin jo saaneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta, jonka mukaan asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, ehdottanut, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava asiasta lausunto.

Äänestys ja päätös:

Puhemiesneuvoston ehdotus ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 64. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

6) Hallituksen esitys n:o 206 laiksi indeksiehdon käytöstä vuosina 1992 ja 1993 koskeissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa

7) Hallituksen esitys n:o 210 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 115 §:n muuttamisesta ja 167 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

8) Hallituksen esitys n:o 207 laiksi maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan:

9) Hallituksen esitys n:o 208 laiksi maatalouden investointivarauslain muuttamisesta

10) Hallituksen esitys n:o 205 laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 14 ja 46 §:n muuttamisesta

11) Hallituksen esitys n:o 204 laiksi liikevaihtoverolain 47 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola